

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі

ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ

ЖАЛПЫ ХИРУРГИЯ

(торакальдік, абдоминальдік, трансплантология, колопроктология)

мамандығы

Астана 2010

АЛҒЫ СӨЗ

1 Медицина білімі және ғылымының инновациялық технологиялар Республикалық орталығы ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН.

2 АЛҒАШ РЕТ ЕНГІЗІЛДІ.

3 ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ 2009 ж. мемлекеттік қосымша білім беру стандартына сәйкес «Жалпы хирургия» мамандығы бойынша әзірленген.

4 ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің м.а. 2010 жылғы 23 қарашадағы № 916 бұйрығымен бекітілген.

14. Корнилов Н. Травматология и ортопедия: учеб. – С-Петербург. 2001.
15. Курс лекций по оперативной хирургии: учебное пособие. – М., 2009. - 288 с.
16. Лучевая диагностика. - под. Ред. Труфанова Г.Е., том 1.- ГЭОТАР – МЕДИА, 2007.
17. Медицинская рентгенология и радиология.- Линденбратен Л.Д. – М. Медицина, 2000.
18. Наглядная хирургия /пер. с англ. языка под ред. Н.Н. Крылова. – М., 2008. - 118 с.: ил.
19. Оперативная хирургия детского возраста: учебник /под ред. Ю.Ф. Исакова. – М., 2009. - 800 с.
20. Руководство по неотложной хирургии органов брюшной полости./Под.ред. В.С. Савельева. – М: Трида-Х. 2004. - 640 с.
21. Семенов Г. М. Современный хирургический инструментарий. – СПб.: Питер, 2006. – 352 с.
22. Соколов А. Г. Сосудистая хирургия и ангиология. М.: Феникс. – Учебное пособие, 2006, 176 с.
23. Юмашев Г.С. Травматология и ортопедия. – М., «Медицина» 1977.
24. Федоров В.Д., Светухин А.М. Избранный курс лекций по гнойной хирургии. – М.: Миклош, 2005. – 365 с.

На казахском языке

основная:

1. Дұрманов Қ.Д. Жалпы хирургия: оқулық. – Алматы. 2006.
2. Ибадильдин А.С. Іш қуысының жедел хирургиясы: оқу құралы. 2000.
3. Ибадильдин А.С. Хирургиялық аурулар. Іш қуысының жедел хирургиясы: оқулық. – А., 2004.
4. Алсағаров Е.А., Алмағамбетов А., Ибадильдин А.С. Хирургиялық аурулар. – Алматы, «Санат», 1997. – 336 бет.
5. Сексенбаев Д.С. Хирургиялық аурулар. 2009.
6. Нұрмаков А.Ж. Хирургиялық аурулар. 2006.

дополнительная:

1. Баширов А.Б., Лохвицкий С.В. Хирургиялық, жедел көмек көрсетілетін іш аурулары. – Қарағанды, 1992. - 158 б.
2. Баширов А. Б. Госпиталдық хирургия. 1-2 том. – Қарағанды, 1994.
3. Медициналық рентген диагностикасы.- Өсер С.К. – Алматы. 1997.
4. Сәулелік диагностика.- том 1,2.- Хамзин Ә. – Алматы, 2001.
5. Садырбаев К.С. Травматология және ортопедия: оқулық.-Қарағанды 1997.
6. Дюсембаев А.А., Ормантаев К.С. с соавт. «Балалар хирургиясы» /Редакциялық басқаруымен шығарылған. Алматы – 2008.- Оқулық. – Семей, 2008.- 670 б.
7. Алиакпаров М.А., Садырбаев К.С. Травматология және ортопедия. – Қарағанды. Полиграфия, 1994. 323 б.
8. Мәмбеталин Е.С. Урология: оқулық. – Алматы. 2006.
9. Алчинбаев М.К. Урология: оқулық. – Алматы. 2006.

МАЗМҰНЫ

1. Түсіндірме жазба	6
2. Пән сағаттарының бөлінуі	8
3. Қайта даярлау пәнінің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны	9
4. Біліктілікті арттыру пәнінің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны.	32
5. Оқу және оқыту әдістері	37
6. Клиникалық база	37
7. Ұсынылатын әдебиеттердің тізімі	383

Бұл үлгілік оқу бағдарламасын Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің рұқсатынсыз көбейтуге және таратуға болмайды.

Кіріспе

Хирург-дәрігерге қойылатын негізгі талаптар науқасқа жоғары мамандандырылған медициналық көмекті теориялық білімі және практикалық дағдылары мен атқарып отырған қызметі негізінде және маманның жұмыс атқаратын мекемесінің бейініне байланысты қойылады.

Дәрігердің хирургия бойынша дипломнан кейінгі білім алуына қайта даярлау және біліктілікті арттыру кіреді. Осы үлгілік бағдарламада хирургия мамандығы бойынша дәрігердің дипломнан кейінгі білім алуының барлық түрі қамтылған.

Пәннің мақсаты: дәрігер-хирург сапасында жұмыс істеуге білікті маман даярлау.

Пәннің міндеттері:

- жалпы хирургияның теориялық мәселелерін терең меңгеру;
- қазіргі таңдағы диагностиканың негізгі ұстанымдарын меңгеру, алынған тексеру нәтижелерін дәлелді медицина тұрғысынан түсіндіру, операцияға дейінгі дайындық әдістерін, операциялық іс-шараларды, соның ішінде хирургиялық операцияларды жүргізу тәсілдері бойынша практикалық дағдыларды же-тілдіру;
- хирургиялық әрекеттерді қажет ететін әртүрлі аурулар мен жағдайларда өз бетінше білікті дәрігерлік көмек көрсетуді жүзеге асыру.

Білім берудің түпкілікті нәтижелері**Тыңдарман:**

- республикада хирургиялық көмекті, аурухана-емханалық мекемелердің жұмысын, жедел шұғыл жәрдем жұмысын ұйымдастыруының жалпы мәселелерін;
- негізгі хирургиялық аурулардың этиологиясын, патогенезін, клиникалық симптомдарын, олардың профилактикасын, диагностикасын және емдеу принциптерін, хирургиялық клиникаларда кездесетін шекаралық жағдайлардың клиникалық симптомдарын;
- хирургиялық аурулардың, жарақаттардың диагностикасын және шұғыл жәрдем көрсету негіздерін;
- реаниматология негіздерін: қанайналымының кенеттен тоқтап қалуы кезінде, тыныс алудың жіті жеткіліксіздігінде, аллергиялық, комалық жағдайда, үсуде, тұншығып қалғанда, электрлік жарақаттарда жүргізілетін реанимациялық іс-шаралардың негізгі әдістерін;
- ауруханаға жатқызғанға дейінгі кезеңде қолданатын жалпы анестезияның негіздерін;
- құрсақ қуысы ағзалары, қимыл-тірек аппараты, нерв жүйесінің жіті аурулары мен жарақаттары, құлақтың, тамақ пен мұрынның, көздің жіті аурулары мен жарақаттары, термиялық зақымданулар, экзогенді жіті уланулар, жұқпалы аурулар, урологиядағы жіті аурулар мен жарақаттардың диагностикасын және шұғыл жәрдем көрсету негіздерін **білуі тиіс**.

На русском языке**основная:**

1. Гостищев В.К. Общая хирургия: учебник. + СД. - 4е изд. Перераб. и доп. – М., 2006. - 832 с.
2. Петров С.В. Общая хирургия: учебник. + СД. 3-е изд. – М., 2007. - 768 с.
3. Хирургические болезни: учебник / под ред. М.И. Кузин.-3-е изд., перераб. и доп. – М., 2005.
4. Хирургические болезни. Учебник в 2-х томах-CD ROM/ Под ред. В.С. Савельева, А.И. Кирненко. – М, РЭОТАР-медиа 2006. Т1 - 608 с, Т2 - 400 с.
5. Госпитальная хирургия (руководство для врачей интернов)/ Под ред. Л.Н. Бисикова, В.М. Трофимова. – СПб: Лань, 2003. - 896 с.
6. Блажитко Е.М. Амбулаторно-поликлиническая хирургия: руководство для врачей, преподавателей и студентов. – Новосибирск.: Наука 2001.
7. Основы хирургии: учебное пособие/пер. С англ. языка. – М., 2008. - 1000 с.

дополнительная:

1. Абисатов Х.А. Клиническая онкология. В 2-х т. – Алматы: Арыс. Т.2. - 2007. - 608 с.: ил.
2. Алиев М.А., Воронов С.А., Джакупов Д.А. Экстренная хирургия: Краткое практ. рук-во. – Алматы: Медицина баспасы, 2001, - 191с.
3. Атлас детской гнойной хирургии (для п/о)/ под ред. А.Ф. Дронова, А.Н. Смирнова, – М., 2007. - 304 с.
4. Белоусов Ю.Б., Кукес В.Г. Клиническая фармакология: Национальное Руководство/ Гэотар Медиа. - 2009. - 976 с.
5. Госпитальная хирургия: практикум./ Под ред. А. Игнашова, Н. Путова. – СПб.: Питер, 2003. – 800 с.
6. Гостищев В.К. Инфекции в хирургии: Руководство для врачей/ – М. : ГЭОТАР - Медиа, 2007. - 768с.: ил.
7. Гостищев В.К. Руководство к практическим занятиям по общей хирургии (на английском языке): учебное пособие. – М., - 2007. - 224 с.
8. Гришин И.Н., Подгайский В.Н., Старосветская И.С. Варикоз и варикозная болезнь нижних конечностей. Высшейшая школа, 2005. - 253 с.
9. Гуляев А.Е., Лохвицкий С.В., Ширинский В.Г. Антимикробная профилактика в хирургии. – Москва: Триада-Х, 2002.
10. Ерюхин И.А., Гельфанд Б.Р., Шляпников С.А. Хирургические инфекции. Изд-во: Питер, 2003 г. 864 с. Завада В.Н., Гиан Ю.М., Алексеев С.А. Хирургический сепсис. – Минск. Учебное пособие, 2003. – 237 с.
11. Золингер З. Атлас хирургических операций. – М.: Медицина, 2000.
12. Кавалерский Г.М. Травматология и ортопедия: Учебник для медвузов. – М.: Академия, 2008. - 624 с. 2 из.
13. Клиническая онкология. Избранные лекции.- Вельшер А.З. – Москва, 2009.

4	Участие на оперативные вмешательства: аппендэктомия, грыжесечение, пластика при грыжах, геморроидэктомия, при остром и хроническом парапроктитах, ПХО раны.
5	Цистостомия, пункция мочевого пузыря.
6	Ассистирование на операции по удалению кист печени.
7	Ассистирование на операции по удалению новообразования pancreasa.
8	Ассистирование на операции по удалению аппендикса лапароскопическим методом.
9	Ассистирование на лапароскопической операции при грыжах (паховой, бедренной или пупочной).
10	Ассистирование на операции резекция желудка или тонкой кишки.
11	Ассистирование на операции по удалению инородных тел в просвете пищевода.
12	Подготовка докладов, презентаций на клинические и патолого-анатомические конференции.
13	Перевязки пациентов при ранении стенки живота.
14	Участие в консилиумах и консультациях других отделений.
15	Дежурства в отделении и в приемном покое.
16	Работа в библиотеке и Интернете.

5 Методы обучения и преподавания

Лекции: обзорные, проблемные.

Семинары и практические занятия: работа в различных подразделениях лечебно-профилактических организаций, участие в обходах, разбор тематических больных, работа в малых группах, дискуссии, презентации, обратная связь, организация научно-практических конференций.

Самостоятельная работа слушателя (СРС): курация больных, работа в различных подразделениях лечебно-профилактических организаций, работа с учебно-научной литературой и контрольно-измерительными средствами, подготовка презентаций, закрепление навыков в учебно-клиническом центре на фантомах и муляжах, формирование портфолио.

6 Клиническая база

Отделения хирургического профиля стационаров, организации ПМСП (кабинеты врачей хирургического профиля).

Тыңдарман:

- науқастарды тексеруде хаттамаға сәйкес қажетті аспаптық және зертханалық әдістерді тағайындауды;
- эндоскопиялық, рентгенологиялық және ультрадыбысты зерттеу әдістерінің нәтижелерін, МРТ, КТ мәліметтерін түсіндіруді;
- зертханалық зерттеу әдістерінің нәтижелерін түсіндіруді;
- хаттамаға сәйкес саралау диагностикасын жүргізуді, клиникалық диагнозды негіздеуді, адекватты терапияны тағайындауды, реанимациялық іс-шаралардың көлемі мен реттілігін анықтауды, қажетті шұғыл жәрдем көрсетуді;
- ауруханаға жатқызғанға дейінгі кезеңде және қабылдау бөлімінде емделушінің өміріне аса қауіп төндіретін шұғыл хирургиялық ауруларды табуды;
- науқасты операцияға тиімді даярлауды және операциядан кейін оны күтуді;
- шұғыл операциялық әрекеттер көрсетімдері мен қарсы көрсетімдерін анықтауды;
- гемотрансфузия көрсетімдері мен қарсы көрсетімдерін, жүргізу ережесін, гемотрансфузиялық асқынулардың симптомдары мен емдеу әдістерін;
- дені сау және науқас адамдарды диспансерлік бақылаудан өткізуді;
- бөлімшеде және асүйде індетке қарсы бақылау жүргізуді;
- арнайы мамандырылған әдебиеттерге дұрыс шолу жасауды, қазіргі арнайы зерттеу әдістерін меңгеруді, ғылыми тақырыптар бойынша клиникалық материалдарды талдауды;
- хирургиялық науқастарды тағаммен емдеуді ұйымдастыруды және оны қолдануды;
- денсаулық сақтау заңнамасымен қарастырылған медициналық құжаттамаларды ресімдеуді **үйреніп алуы қажет.**

Тыңдарман:

- фурункулды, карбункулды, абсцесті, күбірткені тіліп ашуға;
- аяқ-қолдың ампутациясын жасауға;
- аппендэктомияны жасауға.
- жарықты тілу, жарыққа жамау салуға;
- геморроизектомияны жасауға;
- жедел және созылмалы парапроктит кезіндегі операцияларды орындауға;
- флэбэктомия жасауға;
- новокаин блокадасын (паравертебральды, вагосимпатикалық, паранефральды, қабыртқааралық және т.б.) жасауға;
- ректороманоскопияны орындауға;
- плевральды пункцияны жасауға және плевра қуысына дренаж қоюға;
- жараны алғашқы хирургиялық өңдеуге;
- амбулаториялық операцияларды (атерома, гигрома, липомаларды алып тастау) орындауға;
- асқазан және ұлтабардың тесілуін ойық жараларын тігуге, ішек пен асқазан жарақаттарын тігуге;
- ішек резекциясын жасауға, ішектерге тігіс салуға;

- гемиколэктомия жасауға;
- бауыр жарасын тігуге;
- бауыр эхиноккозына операция жасауға;
- бауыр резекциясын орындауға;
- торакотомияны жасауға. Өкпенің, жүректің, плевра мен көкеттің жарақатын тігуге;
- лапаротомия, шажырақай түбіріне блокада (құрсау) жасауға;
- ойық жараны кесіп алып тастауға. Ваготомияны орындауға;
- асқазан резекциясын, гастротомияны, гастростомияны жасауға;
- холецистэктомия жасауға;
- холедохка дренаж қоюға;
- билиодигестивтік анастомоздарды қоюға;
- ұйқыбездің жылан көздері мен кисталарына операция жасауға;
- ұйқыбезге резекция жасауға;
- ұйқыбезді абдоминизациялауға;
- лапароскопия жасауға;
- лапароскопиялық холецистэктомия жасауға;
- лапароскопиялық аппендэктомия жасауға;
- асқазан және ұлтабардың тесілген ойық жараларын лапароскопиялық жолмен тігуге;
- құрсақ қуысына лапароскопиялық жолмен дренаж қоюға;
- эпинефрэктомия жасауға;
- қалқаншабезге резекция жасауға;
- ФГДС өткізуге, биопсия алуға;
- бронхоскопия жасауға;
- колоноскопия жасауға, биопсия алуға;
- өңештен, асқазаннан және тік ішектен бөгде заттарды алуға **машықтануы қажет.**

2 Пән сағаттарының бөлінуі

Хирургиялық бейін мамандықтар бойынша алғашқы білім деңгейі және жұмыс өтілі бар мамандарға арналған қайта даярлау

Пән	Аудиториялық сағаттар			ТӨЖ
	Барлығы	Дәрістер	Практикалық сабақтар	
Стационардағы хирургия	432	72	360	216
Амбулатория-емханалық хирургия	36	6	30	18
Барлығы	468	78	390	234

20	Инфузионная терапия, парентеральное питание	Классификация инфузионных растворов. Показания и противопоказания к применению. Особенности применения у различных групп больных при различных патологических состояниях.
21	Интенсивная терапия некоторых неотложных синдромов	Шок. Кровотечение. Острая дыхательная недостаточность. Острая сердечно-сосудистая недостаточность.
22	Общие принципы организации хирургической помощи детям	Организация детского хирургического стационара, хирургического отделения, перевязочной, операционного блока. Протоколы диагностики и лечения детских хирургических заболеваний в РК. Доказательная медицина в детской хирургии.
23	Детская неотложная хирургия	Острый аппендицит. Болезнь Гиршпрунга. Кишечная непроходимость. Особенности клиники, диагностики острых хирургических заболеваний органов брюшной полости у детей
24	Гнойно-воспалительные заболевания мягких тканей	Фурункул, карбункул, абсцесс, флегмона, панариций. Этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение.
25	Остеомиелит у детей	Этиология, классификация, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение.
26	Врожденный вывих бедра	Ранняя диагностика и функциональные методы лечения. Профилактика. Диспансеризация.
27	Эндоскопическая хирургия органов полости живота	Эндоскопическая хирургия пищеварительного тракта, панкреатохолангиография, эндоскопическая папилосфинктеротомия, лапароскопическая аппендэктомия, холецистэктомия, ваготомия, герниопластика, лапароскопическая хирургия язвенной болезни желудка и ДПК, при перфоративной язве желудка и ДПК, при рефлюксэзофагите и грыжах пищевода и отверстия диафрагмы.

4.3 Примерный план самостоятельной работы слушателя (СРС)

1	Курация больных в палатах и на приеме.
2	Ведение медицинской документации.
3	Интерпретация данных УЗИ, КТ, МРТ органов брюшной полости.

	заболевания в амбулаторной практике	диагностика, хирургическое лечение.
10	Острые флеботромбоз, тромбофлебит	Этиология, классификация, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение.
11	Гнойно-воспалительные заболевания мягких тканей	Этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение.
12	Мочекаменная болезнь	Этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение.
13	Тактика врача-хирурга при острых заболеваниях и неотложных состояниях моче-половой системы	Почечная колика, острая почечная недостаточность, острый пиелонефрит, острая задержка мочи, макрогематурия: Классификация, этиология, патогенез, диагностика, дифференциальная диагностика, лечение.
14	Заболевания предстательной железы	Этиология, классификация, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение.
15	Заболевания прямой кишки	Геморрой. Хронический парапроктит (свищи прямой кишки). Трещина анального прохода. Этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение.
16	Общие принципы организации хирургической помощи населению	Организация хирургического стационара, хирургического отделения, перевязочной, операционного блока. Протоколы диагностики и лечения хирургических заболеваний в РК.
17	Организация анестезиологической и реанимационной помощи населению	Организация и работа отделения анестезиологии, реанимации и интенсивной терапии. Доказательная медицина в анестезиологии и реанимации. Медикаменты отделения анестезиологии, реанимации и интенсивной терапии.
18	Наркоз	Классификация наркозов, наркозных средств. Подготовка к наркозу. Премедикация, её цели и средства. Аппаратура для проведения наркоза. Виды анестетиков. Проводниковая анестезия.
19	Интубация трахеи	Виды интубации. Ларингоскопия. Интубационные трубки. Техника проведения интубации трахеи.

Хирургиялық емес бейін мамандықтар бойынша алғашқы білім деңгейі және жұмыс өтілі бар мамандарға арналған қайта даярлау

Тақырыбы	Аудиториялық сағаттар			ТӨЖ
	Барлығы	Дәрістер	Практикалық сабақтар	
Стационардағы хирургия	504	84	420	252
Амбулатория-емханалық хирургия	72	12	60	36
Барлығы	576	96	480	288

Біліктілікті арттыру

Тақырыбы	Аудиториялық сағаттар			ТӨЖ
	Барлығы	Дәрістер	Практикалық сабақтар	
Хирургияның өзекті мәселелері	72	12	60	36

3 Қайта даярлау пәнінің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны

3.1 Дәрістердің тақырыптық жоспарының үлгісі

№	Тақырыбы	Мазмұны
Амбулатория-емханалық хирургия		
1	Хирургиялық стационар жұмысын ұйымдастыру.	
2	ҚР халыққа госпитальға дейінгі кезеңде хирургиялық жәрдем көрсетуді ұйымдастырудың негізгі принциптері.	
3	Хирург-дәрігер жұмысының амбулатория-емханалық жағдайдағы ерекшеліктері.	
4	Хирургиядағы дәлелді медицина негізі.	
5	Аяқ пен қол қан тамырлары мен нервтерінің аурулары және жаракаттары. Жіктемесі. Диагностикасы.	
6	Жұтқыншақтағы, сыртқы есту жолындағы, мұрын қуысындағы бөгде денелерді анықтау және алып тастау.	
7	Соғып алу, үсу және күйе кездеріндегі хирург-дәрігердің тәсілі.	
Стационардағы хирургия		
1	Диагностикалық жоспарда типтік, сирек кездесетін, күрделі хирургиялық аурулардың клиникасы, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық	

	және консервативтік емі.
2	Шұғыл және жоспарлы хирургиялық науқастарды операцияға даярлаудың қазіргі принциптері.
3	Зертханалық және аспаптық диагностиканың әдістерін тандау. Алынған нәтижелерді түсіндіру.
4	Хирургиядағы нанотехнологиялар.
5	Әскери-далалық хирургия мәселелері, әскери жағдайларда және басқа да төтенше жағдайларда науқастарды жүргізу ерекшеліктері.
6	Мойынның іріңді-қабыну аурулары.
7	Көкіректің зақымдануы мен аурулары.
8	Іріңді-хирургиялық инфекциялары бар науқастарға жәрдем көрсетуді ұйымдастыру принциптері. Санитариялық ережелер мен нормалар.
9	Хирургиядағы іріңді инфекция.
10	Терінің, шелмайдың, ішперде арты кеңістігінің іріңді қабынулары, жамбас флегмоналары.
11	Қол ұшы мен аяқ ұшының іріңді аурулары.
12	Остеомиелиттер.
13	Сүтбездің іріңді-қабыну аурулары.
14	Өкпенің жіті абсцесі мен гангрены.
15	Көкірекортаның іріңді-қабыну аурулары.
16	Өңештің аурулары мен жарақаттары. Жіктемесі. Диагностикасы.
17	Асқазан мен ұлтабардың зақымданулары мен аурулары. Жіктемесі. Диагностикасы мен саралау диагностикасы. Операциялық емі. Операцияның түрлері.
18	Ішектің түйнелуі. Ішектің жіті түйнелуінің жалпы симптоматологиясы, жіктемесі, диагностикасы мен емі.
19	Перитонит, себебі, жіктемесі, этиологиясы, патогенезі, симптомдары және емі.
20	Көкеттің зақымдануы мен аурулары.
21	Плевра мен өкпенің зақымданулары мен аурулары.
22	Жүрек-қантамыр жүйесінің жарақаттар мен аурулары кезіндегі хирург-дәрігердің тәсілі.
23	Құрсақ қабырғаларының, ішперденің және ішперде артындағы шелмайдың зақымданулары мен аурулары.
24	Жіті аппендицит, клиникасы, емі.
25	Тікішектің зақымдануы мен аурулары. Клиникалық көріністері. Диагностикасы мен саралау диагностикасы, хирургиялық емі.

4.2 Примерный тематический план и содержание практических занятий

№	Тема	Содержание
1	Острый аппендицит	Этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение. Особенности у подростков, беременных и людей пожилого возраста.
2	Острый панкреатит	Этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение, показания и противопоказания к проведению хирургического лечения.
3	Острый холецистит	Этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение, показания и противопоказания к проведению хирургического лечения.
4	Острая кишечная непроходимость	Этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение, показания и противопоказания к проведению хирургического лечения.
5	Перитонит	Этиология, патогенез, классификация, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение. Экстрокорпоральный метод детоксикации. Показание программирования лапароскопической санации. Определение об «абдоминальном сепсисе».
6	Хирургические осложнения язвенной болезни желудка и ДПК	Этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение. Выбор метода операции.
7	Желудочно-кишечные кровотечения	Этиология, патогенез, классификация, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, показания к хирургическому лечению. Выбор метода операций. Лечение геморрагического шока. Показания к гемотрансфузии.
8	Травма живота	Механизмы травмы, классификация, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, показания к хирургическому лечению. Показания к диагностической лапароскопии.
9	Работа хирурга в условиях СВА. Наиболее часто встречающиеся	Абсцесс мягких тканей, фурункул, карбункул, панариций, вросший ноготь. Этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика, дифференциальная

4 Примерный тематический план и содержание дисциплин повышения квалификации

4.1 Примерный тематический план лекций

№	Тема
Актуальные проблемы хирургии	
1	Доказательная медицина в хирургии. Вопросы клинической фармакологии и фармакотерапии при хирургических заболеваниях.
2	Оказание неотложной помощи при острой хирургической патологии.
3	Этиология, патогенез, клиника, диагностика, дифференциальная диагностика, выбор метода хирургического и консервативного лечения наиболее часто встречающихся хирургических заболеваний.
4	Острое нарушение мезентериального кровообращения.
5	Послеоперационное ведение типичных, наиболее часто встречающихся и редких, трудных в диагностическом плане, хирургических заболеваний в условиях стационара.
6	Тактика хирурга при острой хирургической патологии (острый аппендицит, острый панкреатит, острый холецистит).
7	Тактика хирурга при острой хирургической патологии (острая кишечная непроходимость, кровотечение, осложнения язвенной болезни, открытие и закрытие повреждения живота).
8	Общие принципы организации оказания хирургической помощи на догоспитальном этапе. Стационарзамещающие технологии в современных условиях. Организация работы центра амбулаторной хирургии. Работа хирурга в условиях СВА.
9	Тактика хирурга при острой проктологической патологии (ректальное кровотечение, трещины заднего прохода, острый парапроктит, тромбоз геморроидальных узлов).
10	Тактика хирурга при острой урологической патологии (почечная колика, острая задержка мочи, макрогематурия).
11	Организация и работа отделения анестезиологии, реанимации и интенсивной терапии.
12	Инфузионная терапия в предоперационном периоде, во время операции, послеоперационном периоде, парентеральное питание.
13	Пороки развития по органам и системам, хирургия новорожденных.
14	Синдромальный принцип дифференциального диагноза в детской хирургии.
15	Диагностические методы исследования при хирургических заболеваниях органов полости живота с позицией доказательной медицины.

26	Ұйқыбездің зақымдануы мен аурулары. Клиникалық көріністері. Диагностикасы, емі.
27	Қантты диабет асқынулары. Пайда болу себептері мен емдеу принциптері. Профилактикасы. Диабеттік аяқты диагностикалау мен емдеу принциптері.
28	Өт-тас аурулары және жіті холецистит. Диагностикасы, клиникасы, тәсілі, емі.
29	Бауырдың, өтқалтаның және бауырдан тыс өт жолдарының зақымданулары. Диагностикасы, клиникасы, тәсілі, емі.
30	Көкбауырдың зақымдануы. Көкбауырдың хирургиялық мәні бар тамырлық зақымданулары.
31	Қалқаншабездің хирургиялық аурулары. Диагностика әдістері.
32	Көкірек ағзаларының жарақаттары. Негізгі түрлері, механизмі, патогенетикалық аспектілері.
33	Көкірек ағзаларының жарақаттары кезіндегі диагностикалық және тәсілдік алгоритм.
34	Көкіректі соғып алу, қабыртқаның, төстің, бұғананың, жауырынның сынуы.
35	Пневмоторакс. Жіктемесі, патогенезі, клиникасы, диагностикасы, алғашқы жәрдем.
36	Ішкі ағзалардың зақымдануымен (өкпенің жыртылуы, өкпенің соғылуы, бронхтың жыртылуы) бірге жүретін көкіректің жабық жарақатының диагностикасы.
37	Пневмотораксы, гемотораксы, пиопневмотораксы бар науқасқа жедел жәрдем көрсету.
38	Көкіректің ашық жарақатын хирургиялық жолмен емдеу әдістері.
39	Көкіректің жабық жарақатын хирургиялық жолмен емдеу әдістері.
40	Торакальды хирургияда жасалынатын операциялардың ерекшеліктері. Операция алдындағы дайындық және операциядан кейінгі кезең.
41	Жүрек, өкпе, ірі қан тамырлары жарақатын тігу техникасы.
42	Торакальды хирургиядағы эндовидеохирургиялық технологиялар.
43	Аяқ веналарының варикозды кеңеюі.
44	Төменгі қуыс венасы жүйесінің жіті тромбоздық және қабынулы зақымданулары.
45	Флебит, тромбофлебит.
46	Посттромбофлебиттік синдром.
47	Жоғарғы қуыс венасы жүйесінің жіті тромбозы.
48	Артерия-веналық аневризмалар.
49	Лимфадема, лимфангоит, лимфаденит.

50	Халыққа хирургиялық жәрдем көрсетуді ұйымдастырудың негізгі принциптері.
51	Халыққа амбулатория-консультациялық жәрдем көрсету.
52	Емхана жағдайында хирургиялық жәрдем көрсетуді ұйымдастыру.
53	Дәрігерлік-сараптау комиссиясы, хирургиялық аурулары бар мүгедектерді диспансерлеу, оларға әлеуметтік жәрдем көрсету мәселелері.
54	Ірі қан тамырлардың жаракаттары кезіндегі шұғыл жәрдем көрсету ерекшеліктері. Диагностикалық критериилері, хирургиялық жолмен емдеу принциптері.
55	Артериялық жіті бітеліс. Диагностикалық критериилері, хирургиялық жолмен емдеу принциптері.
56	Веналық созылмалы бітеліс. Диагностикалық критериилері, хирургиялық жолмен емдеу принциптері.
57	Қантамырларға жасалынатын операциялар кезіндегі хирургиялық техника ерекшеліктері.
58	Микрохирургия туралы түсінік.
59	Хирургиядағы нанотехнологиялар.
60	Лимфа жүйесінің хирургиясы.
61	Эндоскопиялық аппаратуралар мен құрал-жабдықтар.
62	Эндоскопиялық зерттеу. Түрлері.
63	Эндоскопиялық хирургияға арналған аппаратура мен құрал-жабдықтар.
64	Эндоскопиялық құрал-жабдықтармен жұмыс істеу принциптері.
65	Құрсақ қуысы ағзаларының эндоскопиялық хирургиясы.
66	Панкреатодуаденалдық аймақтың эндоскопиялық хирургиясы.
67	Эндоскопическая папиллосфинктеротомия.
68	Литотрипсия, литоэкстракция.
69	Лапароскопиялық аппендэктомия мен холецистэктомия.
70	Асқазан мен ұлтабар ойықжара ауруларының лапароскопиялық хирургиясы.
71	Рефлюксэзофагит және диафрагма өңештік тесігінің жарығы кезіндегі лапароскопиялық хирургия.
72	Лапароскопиялық герниопластика.
73	Лапароскопиялық хирургияның асқинулары және олардың алдын алу жолдары.

134	Лапароскопическая хирургия язвенной болезни желудка и ДПК	Общие принципы и показания, техника, опасности, осложнения, ведение больного в послеоперационном периоде.
135	Лапароскопическая хирургия при рефлюксэзофагите и грыжах пищевода и отверстия диафрагмы	Общие принципы и показания, техника, опасности, осложнения, преимущества, недостатки, ведение больного в послеоперационном периоде.
136	Лапароскопическая герниопластика	Общие принципы и показания, техника, опасности, осложнения, преимущества, недостатки, ведение больного в послеоперационном периоде.
137	Осложнения лапароскопической хирургии и пути их предупреждения	Подкожная и предбрюшинная эмфизема, эмфизема большого сальника, ретрокарбосиперитонеум, повреждение магистральных сосудов и органов брюшной полости и т.д.

3.3 Примерный план самостоятельной работы слушателя (СРС)

№	Содержание СРС
1	Ведение больных в палатах торакального, сосудистого, гнойно-инфекционного, кардиохирургического, хирургического и урологического отделений.
2	Изучение и ведение медицинской документации.
3	Работа в приемном отделении, приём экстренных больных с острой хирургической патологией.
4	Работа в диагностических кабинетах.
5	Работа в отделении реанимации и интенсивной терапии.
6	Работа в отделении анестезиологии и реанимации хирургического стационара.
7	Работа в поликлинике, СВА (кабинет хирурга).
8	Работа в операционных (ассистенции на операциях, самостоятельные операции).
9	Работа в перевязочных, манипуляционных, гипсовочных кабинетах.
10	Подготовка докладов, презентаций на клинические и патолого-анатомические конференции.
11	Участие в консилиумах и консультациях других отделений.
12	Дежурства по хирургическому стационару.
13	Работа в библиотеке, сети Интернет.
14	Работа в учебно-клиническом центре.

123	Венозная трофическая язва	Этиология. Патогенез. Клиническая и инструментальная диагностика. Лечение.
124	Лимфадема, лимфангоит, лимфаденит	Этиология. Патогенез. Клиническая и инструментальная диагностика. Лечение. Профилактика.
125	Эндоскопические аппаратуры и инструментарий	Подготовка и обработка аппаратуры, принципы бережного отношения к аппаратуре, усадка, наладка и обслуживание аппаратуры, виды эндоскопов.
126	Эндоскопическое исследование	Последовательность эндоскопического осмотра, биопсия, получение и сохранение визуальной информации, лечебные и оперативные манипуляции через эндоскоп и т.д., ведение больного после исследования. Виды.
127	Аппаратура и инструментарий для эндоскопической хирургии	Эндохирургическая стойка, блок, видеокамеры, видеомонитор, осветитель, инфулятор, аквапутор, электрокоагулятор, установка и накладка аппаратуры и др. Инструментарий: оптика, троакары, устройства для лифтинга, инструменты для хирургического вмешательства.
128	Принципы работы с эндохирургическим оборудованием	Функции хирурга, видеооператора, ассистента, операционной сестры, асептика и антисептика в эндоскопической хирургии.
129	Эндоскопическая хирургия органов брюшной полости.	Общие принципы и показания, техника, опасности, осложнения, ведение больного в послеоперационном периоде.
130	Эндоскопическая хирургия панкреатодуоденальной зоны	Общие принципы и показания, техника, опасности, осложнения, ведение больного в послеоперационном периоде.
131	Эндоскопическая папиллосфинктеротомия	Общие принципы и показания, техника, опасности, осложнения, ведение больного в послеоперационном периоде.
132	Литотрипсия, литоэкстракция	Общие принципы и показания, техника, опасности, осложнения, ведение больного в послеоперационном периоде.
133	Лапароскопическая аппендэктомия и холецистэктомия	Общие принципы и показания, эндохирургическая топография, техника, опасности, осложнения, показания к конверсии, преимущества, недостатки, ведение больного в послеоперационном периоде.

3.2 Практикалық сабақтардың тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны

№	Тақырыбы	Мазмұны
Амбулатория-емханалық хирургия		
1	Хирургиялық стационар жұмысын ұйымдастыру	Әлемдегі және ҚР хирургияның қазіргі жағдайы. Ересектер мен балалардағы хирургиялық ауруларды диагностикалау мен емдеу хаттамалары. Госпитальға дейінгі кезеңде хирургиялық жәрдем көрсетудің жалпы принциптері
2	Қазақстан Республикасының халқына госпитальға дейінгі кезеңде хирургиялық жәрдем көрсетуді ұйымдастырудың жалпы принциптері	Жол-көлік оқиғалары кезіндегі іш, көкірек, жамбас және тірек-қимыл аппараты жарақаттары. Тұрмыстық, көшедегі (көлікпен байланысты және көлікпен байланысты емес), мектептегі, спорттағы және басқа да травматизмдер. Бала травматизмі. Өндірістік травматизм.
3	Амбулатория-емханалық жағдайдағы хирург-дәрігер жұмысының ерекшеліктері	Амбулатория-емханалық жағдайдағы операциялық емнің артықшылықтары мен операцияның тізімдері. Механикалық зақымданудың жіктелімі: оқшауланған, көптеген, жанамаласқан және құрама зақымданулар. Жұмсақ тіндердің жарақаттары: соғып алу, жарақаттар, терінің езілуі және ажырауы, жануарлардың тістеп алу. Жарақаттарды алғашқы хирургиялық өңдеу (жеделдеу, алғашқы хирургиялық өңдеу; ерте, кеш. Жарақатты алғашқы хирургиялық өңдеу кезінде қолданылатын терілік жамаудың түрлері. Аумақтық тіндермен жамау, теріні еркін ауыстыру. Іріңді процесстерді жою кезіндегі операциялар және азинвазивті операциялар. Жұмсақ тіндердегі бөгде денелерді, оның қатерсіз ісіктерін алып тастау, келлойдты, күйіктен кейінгі деформацияланған тыртықтарды кесіп алып тастау, «өкшесүйек сүйелін», етке кіріп кеткен тырнақты, липоманы емдеу, әр жерде орналасқан қатерлі ісіктерді алып тастау және көптеген басқа да операциялық әрекеттер. Емдік блокадалар, буын, гематома, кисталар пункциясы, кіндік, шап, іштің ортаңғы сызығының жарықтарын тігу, циркумцизия, уретраны кеңейту, сүйелдер, папиллома, гемангиома криодеструкциясы және т.б.

4	Хирургиядағы дәлелді медицина негізі	Хирургиялық аурулардың клиникасы, диагностикасы, саралау диагностикасы, профилактикасы және емі тұрғысындағы дәлелді медицина.
5	Несеп-жыныс жүйесінің жіті аурулары мен шұғыл жағдайлары кезіндегі хирург-дәрігердің тәсілі	Бүйректің шаншуы, бүйрек функциясының жіті жеткіліксіздігі, жіті пиелонефрит, зәрдің жіті тоқтап қалуы, гематурия: жіктемесі, этиологиясы, патогенезі, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі.
6	Жұтқыншақтағы, сыртқы есту жолындағы және мұрын қуысындағы бөгде денелер	Бөгде денелер хирургиясы, диагностикасы, бөгде денелер тудыратын асқынулар, дәрігер тәсілі мен емі.
7	Жұмсақ тіндердің жабық зақымданулары	Соғып алу, созылу, жыртылу, шайқалу, ұзақ басылып қалу синдромы: сипаттамасы, симптомдары, асқынулары, емі, профилактикасы, жұмсақ тіндердің жабық зақымданулары кезіндегі алғашқы жәрдем және хирург-дәрігердің одан кейінгі тәсілі.
8	Термиялық зақымданулар: үсу және күй	Жіктемесі, симптомдары, фазалары, кезеңдері, шұғыл жәрдем көрсету, емі, салдары, болжамы, термиялық зақымданулар кезіндегі хирург-дәрігердің одан кейінгі тәсілі. Химиялық және сәулелік күйіктердің ерекшеліктері.
9	Буындардың шығуы мен сүйектердің сынуы	Жіктемесі, ұршықтың туа бітен шығуы, буындардың жарақаттан шығып кетуі, сүйек тіндерінің регенерациясы, диагностикасы мен емі.
10	Жарақаттық шок	Физиологиялық механизмі, клиникалық көрінісі, алғашқы жәрдем, емдеу принциптері.
Стационардағы хирургия		
1	Хирургиялық стационар жұмысын ұйымдастыру	Қабылдау, операция алдындағы, операциялық бөлмені, таңу және хирург кабинеттерін жабдықтау, олардың құрал-жабдықтары. Хирургиялық стационар жұмысын ұйымдастыру.
2	Іріңді лимфаденит	Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы мен саралау диагностикасы, емі, профилактикасы.
3	Мойын флегмоналары	Жіктемесі, этиологиясы, патогенезі, клиникасы, диагностикасы, саралау диагностикасы, асқынулары. Консервативтік және операциялық ем көрсетімдері. Емдеу нәтижелері, оңалту, еңбекке тарту.

114	Острые нарушение мезентериального кровообращения	Этиология, патогенез, клиника, диагностика, лечение, неотложная помощь.
115	Тромбоз легочной артерии	Этиология, патогенез, клиника, патоморфология расстройств гемодинамики, формы клинического течения, диагностика, профилактика, лечение, консервативное, хирургическое.
116	Повреждение кровеносных сосудов	Диагностика: клиническая, рентгеноконтрастное исследование (артериография, венография), функциональная диагностика. Общие принципы лечения: способы временной и постоянной остановки кровотечения, лечение геморрагического шока, хирургические доступы к магистральным артериям и венам (шеи, груди, верхней конечности, таза, нижней конечности), показания к перевязке сосудов, сосудистые швы, шунтирование сосудов, осложнения после операции.
117	Облитерирующий атеросклероз артерий нижних конечностей	Этиология, патогенез, клиника, диагностика, методы консервативного (современная анти-тромботическая и тромболитическая терапия) и хирургического лечения, показания и противопоказания, хирургическая тактика, профилактика, диспансеризация больных.
118	Варикозное расширение вен нижних конечностей	Этиология, классификация, патогенез, клиника, диагностика, клиническая, рентгенологическая, лечение: консервативное, реабилитация, ЛФК, показания к оперативному лечению. Виды и техника операций. Диспансеризация.
119	Острые тромботические и воспалительные поражения системы нижней полой вены.	Классификация, патоморфологические нарушения регионарной и общей гемодинамики, диагностика, клиническая, рентгенологическая, функциональная, лечение: консервативное, реабилитация, ЛФК, показания к оперативному лечению.
120	Флебит, тромбоз	Этиология, патогенез, клиника, диагностика, клиническая, рентгенологическая, лечение.
121	Посттромбофлебитический синдром	Этиология, патогенез и патоморфология нарушений, гемодинамики, классификация, диагностика, клиническая, рентгенологическая, функциональная, лечение: консервативное, хирургическое
122	Артериовенозные анастомозы	Классификация, этиология, патогенез, клиника, диагностика, лечение.

106	Пересадка печени	Показания и противопоказания к пересадке, виды, техника, современные методы пересадки печени.
107	Абсцесс селезенки	Этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика и дифференциальная диагностика, осложнения, лечение.
108	Опухоли и кисты селезенки	Этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика и дифференциальная диагностика, осложнения, лечение, послеоперационная реабилитация.
109	Диффузный токсический зоб	Классическая триада признаков. Предрасполагающие факторы, основные симптомы, диагностика, дифференциальная диагностика, лечение, показание и противопоказание к хирургическому лечению. Осложнения, прогноз.
110	Общие принципы организации хирургической помощи населению в условиях поликлиники	Организация хирургического стационара: хирургического отделения, перевязочной, операционного блока. Протоколы диагностики и лечения хирургических заболеваний в РК. Организация специализированной хирургической помощи в стационаре. Основные документы по организации хирургической службы. Эпидемиология и статистика хирургических заболеваний.
111	Врачебно-экспертная комиссия, вопросы диспансеризации, социальной помощи инвалидам с заболеваниями хирургического профиля	Объем и характер медицинской - помощи хирургическим больным во внебольничных медицинских учреждениях. Врачебно-трудова экспертиза. Социально-экономическое значение экспертизы трудоспособности. Показания к установлению группы инвалидности у хирургических больных.
112	Заболевание сосудов нижних конечностей. Диагностика	Современная консервативная терапия. Показания к хирургическому лечению. Факторы риска развития. Современная антитромботическая и тромболитическая терапия.
113	Эмболии и острые тромбозы артерий конечностей	Терминология, этиология и патогенез острой ишемии, стадии острой ишемии, клиника ишемии конечностей, диагностика, клиническая, функциональная, рентгеноконтрастная ангиография, дифференциальная диагностика, показания и противопоказания к операциям на артериях конечностей, виды операций, показания к ампутациям, осложнения, реабилитация.

4	Көкірек ағзаларының зақымданулары кезінде жасалынатын операциялардың түрлері	Жүрек, ірі қантамырлар, кеңірдек, бронх, өкпе, өңеш, көкет жарақаттарын тігу операциясының техникасы.
5	Пневмо- және гемоторакс	Этиологиялық жіктелімі, пайда болу механизмі, түрлері, симптомдары, диагностикасы, асқынулары, алғашқы және білікті жәрдем көрсету, ерте пункциялаудың маңызы және гемотораксты емдеуде антибиотиктерді енгізу.
6	Көкірек жарақаты кезінде өкпенің зақымдануы	Өкпенің зақымдануы, соғылуы. Өкпеге қан құйылу, гемопневмоторакспен бірге өкпенің жырылуы, жүйелік ауа эмболиясы, бронх қуысына қан кету. Артерия-веналық жыланкөз, аспирация, гемоторакс, пневмоторакс, олардың диагностикасы, этиопатогенезі мен емі. Жарақаттық пневмония, клиникалық көрінісі, алдын алу және емдеу. Өкпенің жарақаттануы кезінде оған хирургиялық жолдармен ену. Өкпеге жасалынатын операциялық әрекеттердің түрлері.
7	Көкіректің ашық және жабық зақымданулары	Жіктелімі, клиникасы, диагностика, кеуде қуысы ағзаларының жарақаттары кезінде (кернеулі пневмоторакс, гемоторакс, жүрек тампонадасы, плевропульмональды шок), көрсетілетін шұғыл жәрдем, асқынулары. Хирургиялық ем көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері. Қабыртқалардың көптеп сынуы және оларды емдеу әдістері.
8	Кеуде мен құрсақ қуыстарының қатар келген зақымдануы	Клиникасы, диагностика әдістері, қатар келген жарақаттар кезінде қолданылатын хирургиялық тәсілдер ерекшеліктері. Жарақат кезіндегі қан реинфузиясы. Жарақат кезінде қолданылатын емнің жақын арадағы және кейіннен болатын нәтижелері, оңалту, ДЕСК, еңбекке тарту.
9	Сүтбездің қатерсіз ісіктері	Жіктелімі, клиникасы, диагностикасы: эхография және термография, маммография, биопсия, УДЗ, кешенді тексеру, оның маңызы. Емдеудің консервативтік және операциялық әдістері, оңалту, ДЕСК, еңбекке тарту.
10	Сүтбездің қатерлі ісіктері	Жіктелімі, этиологиясы, қауіп-қатер факторлары, клиникасы, диагностикасы: клиникалық, рентгенологиялық, эхография, термография, пункциялық биопсия. Саралау диагностикасы. Сүтбез обырының қазіргі кешенді емі. Хирургиялық емнің жа-

		қын арадағы және кейіннен болатын нәтижелері, оңалту, ДЕСК, еңбекке тарту.
11	Хирургиялық инфекциялардың жалпы мәселелері	Жалпы түсінік, анықтамасы, жіктелуі, аурушаңдық, өлім-жітімдік. Іріңді инфекциялар қоздырғыштары, организмнің жауабы, госпитальдық инфекция, асептиканың қазіргі инфекциялары, алдын алу әдістері, емдеу принциптері. Санитариялық ережелер мен нормалар.
12	Тілмелік қабынулар	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы, емі.
13	Флегмона	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы, емі, ауырсындырмау әдістерін таңдау, орынды хирургиялық ену әдістерін таңдау, дренаждау әдістері, асқынулары.
14	Фурункул, карбункул, гидраденит, абсцесс	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы, емі, асқынулары, алдын алу.
15	Паранефрит	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы, емі, асқынулары, алдын алу.
16	Күбірткелер	Жіктелуі, этиологиясы, патогенезі, клиникасы, емі, асқынулары, алдын алу, еңбекке уақытша жарамсыздықты сараптау.
17	Қол ұшы мен аяқ ұшының флегмонасы	Қол ұшы мен аяқ ұшының анатомия-функциялық ерекшеліктері. Жіктелуі, этиологиясы, патогенезі, клиникасы, профилактикасы, емі, асқынулары, еңбекке уақытша жарамсыздықты сараптау.
18	Остеомиелиттер	Жіктелуі, этиологиясы, патогенезі, клиникасы, диагностикасы мен саралау диагностикасы, емі, асқынулары, профилактикасы. Болжамы, оңалту, жеке нәтижелері, еңбекке уақытша жарамсыздықты сараптау.
19	Маститтер	Жіктелуі, этиологиясы, патогенезі, клиникасы, диагностикасы мен саралау диагностикасы, консервативтік және хирургиялық емі. Болжамы, оңалту, жеке нәтижелері, еңбекке уақытша жарамсыздықты сараптау.
20	Іріңді паротит	Жіктелуі, этиологиясы, патогенезі, клиникасы, емі, асқынулары, еңбекке уақытша жарамсыздықты сараптау.
21	Сепсис	Жіктелуі, этиологиясы, патогенезі, клиникасы, диагностикасы мен саралау диагностикасы.

98	Рак большого дуоденального сосочка	Эпидемиология. Клиника. Диагностика, дифференциальная диагностика, радикальные операции, паллиативные операции, результаты лечения, врачебная-трудовая экспертиза.
99	Травматические повреждения печени	Этиология, патогенез, классификация, клинические проявления, диагностика, дифференциальная диагностика, методы лечения, осложнения, прогноз.
100	Печеночная недостаточность	Определение, эпидемиология, этиология, патогенез, классификация, стадии, клинические проявления, диагностика, дифференциальная диагностика, принципы лечения, прогноз и результаты лечения.
101	Непаразитарные кисты печени	Этиология, патогенез, классификация, патологоанатомия, клинические проявления, диагностика, дифференциальная диагностика, методы оперативного лечения. Прогноз.
102	Паразитарные заболевания печени	Эпидемиология. Этиология, патогенез. Эхинококкоз печени: клиника, диагностика, осложнения, оперативное и комбинированное лечение, результаты лечения, врачебная-трудовая экспертиза.
103	Абсцессы печени	Эпидемиология. Этиология, патогенез, классификация, клиника. Методы диагностики, дифференциальная диагностика, осложнения, лечение. Современные методы лечения.
104	Цирроз печени и портальная гипертензия	Классификация циррозов печени и портальной гипертензии. Этиология, патогенез, клинические проявления, диагностика и дифференциальная диагностика, лечение, осложнения. Хирургические методы лечения осложнений. Непосредственные и отдаленные результаты оперативного лечения циррозов печени и портальной гипертензии. Прогноз. Врачебная-трудовая экспертиза.
105	Первичный рак печени (гепатоцеллюлярная карцинома)	Эпидемиология, этиология, патогенез, классификация, стадии, клинические проявления рака, диагностика, дифференциальная диагностика первичного рака печени Профилактика. Лечение, радикальные и паллиативные виды операций. Прогноз.

		классификация и стадии формирования, клиника, осложнения, диагностика, дифференциальная диагностика, лечение (консервативное, хирургическое), послеоперационное лечение, диспансерное наблюдение за больными с кистами и псевдокистами ПЖ. Свищи: причины возникновения, классификация, клиника, диагностика, хирургическое лечение, послеоперационное ведение больных, результаты лечения.
92	Желчно-каменная болезнь	Этиология, патогенез, клиника. Диагностика, дифференциальная диагностика. Показание к хирургическому лечению, результаты лечения, осложнения, реабилитация, ЛФК, врачебная-трудовая экспертиза. Прогноз.
93	Острый холецистит	Этиология, патогенез, классификация, клиника. Диагностика, дифференциальная диагностика. Осложнения, тактика хирурга при остром холецистите. Особенности течения острого холецистита у лиц пожилого и старческого возраста. Результаты лечения. Осложнения, прогноз.
94	Механическая желтуха	Причины, клиническая картина, методы диагностики. Хирургическое лечение. Выбор метода оперативного лечения. Современные методы лечения - эндоскопическая ретроградная холангиопанкреатография и папиллосфинктеротомия, чреспеченочная холангостомия.
95	Хронический калькулезный холецистит	Этиология, патогенез, классификация, клиника. Диагностика, дифференциальная диагностика. Показание к хирургическому лечению, результаты лечения, литотрипсия.
96	Хронический бескаменный холецистит	Клиника. Диагностика, дифференциальная диагностика, выбор метода лечения (консервативный и хирургический). Показание к хирургическому лечению, результаты лечения, реабилитация.
97	Рак желчного пузыря и желчевыводящих протоков	Эпидемиология. Этиология, патогенез, клиника. Диагностика, дифференциальная диагностика, выбор метода операции, паллиативные операции, результаты лечения, врачебная-трудовая экспертиза.

		«Хирургиялық сепсис» туралы түсінік. Хирургиялық сепсисінің ерекшеліктері. Ангиогендік сепсисінің ерекшеліктері. Клиникалық көріністері. Емі: іріңді ошақтарды тазалап емдеу, антибактериальдық терапия, инфузиялық терапия, иммунобиологиялық терапия, метаболизмдік бұзылыстарды түзету. Детоксикацияның экстракорпоральдық әдістері.
22	Сіреспе	Жіктөмесі, эпидемиологиясы, қоздырғыштары, берілу жолдары, этиологиясы, патогенезі, клиникалық көрінісі, диагностикасы, емі, профилактикасы, асқынулары.
23	Өкпе абсцесі мен гангрена	Жіктөмесі, этиологиясы, патогенезі, клиникасы, жіті және созылмалы өкпе абсцестерінің, гангреналарының, бронхэктаздың диагностикасы, рентгенологиялық диагностика мәліметтері, бронхоскопиялық көрінісі, қақырықты цитологиялық және бактериологиялық зерттеу мәліметтері, саралау диагностикасы. Консервативтік және операциялық ем көрсетімдері. Емдеу нәтижелері, оңалту, еңбекке тарту.
24	Көкеттің өңештік тесігінің жарығы	Жарықтардың жіктөмесі, диагностика әдістері, олардың ерекшеліктері, клиникасы, саралау диагностикасы. Емі: консервативтік, ЕДШ, хирургиялық.
25	Кастен синдромы мен Сента триадасы	Клиникасы, диагностикасы, емі.
26	Көкеттің босансуы	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы, диагностикасы, емі, болжамы.
27	Көкеттің зақымдануы	Себептері, клиникасы, диагностикасы, емі, болжамы.
28	Бронх жыланкөзі	Этиологиясы, түрлері, жіктөмесі, зерттеу әдістері, консервативтік емі, операциялық ем көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, операцияның түрлері, операциядан кейінгі асқынулар, олардың профилактикасы мен емі, емдеу нәтижелері, оңалту, еңбекке тарту.
29	Плеврит	Плеврит туралы түсінік, этиологиясы, патогенезі, клиникалық көрінісі, диагностикасы мен саралау диагностикасы. Консервативтік және операция-

		лық ем көрсетімдері. Асқынулары, олардың профилактикасы мен емі, емдеу нәтижелері, оңалту, еңбекке тарту.
30	Плавра эмпиемасы және пиопневмоторакс	Жіктемесі, этиологиясы, патогенезі, сатылары, клиникалық көрінісі, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі, плевра қуысын дренаждау көрсетімдері.
31	Өкпенің қатерсіз ісіктері	Жіктемесі, этиопатогенезі, клиникалық көріністері, диагностика әдістері, саралау диагностикасы, қатерсіз ісіктер кезіндегі дәрігер тәсілі. Операция көрсетімдері мен түрлері. Операция уақытындағы асқынулар, олардың профилактикасы, емі: жақын арадағы және кейінгі нәтижелері, оңалту, ЕДШ, еңбекке тарту.
32	Өкпенің қатерлі ісіктері	Жіктемесі, клиникалық, рентгенологиялық, патология-анатомиялық диагностикасы. Өкпе обыры кезіндегі тексерудің қазіргі әдістері. Паллиативтік және радикалдық операциялар, кеш диагностикалау себептері, алдын алу әдістері, хирургиялық емнің жақын арадағы нәтижелері, кейіннен болатын нәтижелері, оңалту, еңбекке тарту.
33	Бронхоэктаз ауруы	Қазіргі түсініктері, этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, клиникасы, диагностикасы, саралау диагностикасы, консервативтік емі, ЕДШ, хирургиялық ем көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, оңалту, ЕДШ, еңбекке тарту.
34	Созылмалы бейспецификалық пневмония	Жіктемесі, клиникасы, диагностикасы, емі, ЕДШ, пневмония ағымының ерекшеліктері.
35	Өкпе кисталары мен поликистозы	Өкпе кисталарының жіктемесі, этиологиясы, патоморфогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы және саралау диагностикасы, емі, поликистоз кезінде жасалынатын өкпе резекциясының ерекшеліктері, кисталардың асқынуы.
36	Спонтанды пневмоторакс	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы, диагностикасы, дәрігер тәсілі, емдеудің консервативтік және операциялық әдістері, торакотомия көрсетімдері, профилактикасы, аурудың қайта өршуі, еңбекке тарту.

83	Острое нарушение мезентериального кровообращения	Этиология, патогенез, клиника. Осложнения. Методы диагностики, дифференциальная диагностика, лечение, показания к хирургическому лечению, виды оперативных вмешательств, результаты лечения, прогноз.
84	Геморрой	Этиология, патогенез, факторы, способствующие развитию геморроя, симптомы, осложнения, профилактика, лечение.
85	Парапроктит	Классификация, причины, факторы риска развития парапроктита, симптомы, диагностика, дифференциальная диагностика, осложнения, лечение и прогноз.
86	Опухоли прямой кишки	Классификация, клинические симптомы, диагностика, дифференциальная диагностика, профилактика, лечение, прогноз, уход за больными онкозаболеваниями.
87	Острый панкреатит	Этиология, патогенез, патоморфология, классификация, клиника. Методы диагностики, дифференциальная диагностика, консервативные методы лечения, показания к хирургическому лечению, осложнения, лечение осложнений.
88	Послеоперационный панкреатит	Причины и частота развития, патофизиологические механизмы развития, патогенез, клинические проявления, диагностика, дифференциальная диагностика, лечение, консервативное и оперативное, показание к проведению оперативного метода лечения, профилактика.
89	Хронический панкреатит	Этиология, патогенез, классификация, клиника. Лечение хронического панкреатита: консервативное и хирургическое. Осложнения, результаты лечения, реабилитация больных.
90	Опухоли поджелудочной железы	Эпидемиология, патоморфология, классификация. Рак ПЖ: клиника, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургические методы лечения, послеоперационные ведение больных, результаты лечения.
91	Кисты и свищи поджелудочной железы	Истинные кисты: классификация, клиника, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение, послеоперационное ведение больных. Псевдокисты: патогенез,

75	Открытие и закрытие повреждения грудной клетки	Классификация, клиника, диагностика и неотложная помощь при повреждениях органов грудной полости, осложнения. Показание и противопоказание к проведению оперативного лечения. Множественные переломы ребер и их методы лечения.
76	Острый аппендицит	Этиология, патогенез, классификация, клиника. Особенности течения заболевания различных форм аппендицита у беременных, у лиц пожилого и старческого возраста. Диагностика, дифференциальная диагностика. Осложнения, техника оперативного лечения. Послеоперационные осложнения. Результаты лечения, реабилитация.
77	Хронический аппендицит	Этиология, клинические проявления, диагностика и дифференциальная диагностика, тактика лечения, осложнения.
78	Дивертикулы и полипы кишечника	Эпидемиология, этиология, патогенез, клиника. Осложнения. Методы диагностики, дифференциальная диагностика, лечение, показания к хирургическому лечению, виды оперативных вмешательств, результаты лечения, организация диспансерного наблюдения.
79	Опухоли кишечника	Эпидемиология, этиология, предраковые заболевания, патогенез, клиника. Осложнения. Методы диагностики, дифференциальная диагностика, лечение, показания к хирургическому лечению, виды оперативных вмешательств, результаты лечения, организация диспансерного наблюдения.
80	Свищи желудочно-кишечного тракта	Этиология, патогенез, клиника. Осложнения. Методы диагностики, лечение, консервативные методы лечения, показания к хирургическому лечению, виды оперативных вмешательств, результаты лечения, организация диспансерного наблюдения.
81	Инородные тела желудочно-кишечного тракта	Хирургия инородных тел, клиника. Осложнения. Методы диагностики, лечение, показания к хирургическому лечению.
82	Абсцессы брюшной полости	Этиология, патогенез, клиника. Осложнения. Методы диагностики, дифференциальная диагностика, лечение, показания к хирургическому лечению, виды оперативных вмешательств, результаты лечения, организация диспансерного наблюдения.

37	Өкпеден қан кету	Себептері, жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностика әдістері, дәрігер тәсілі, емдеудің консервативтік және операциялық әдістері, асқынулары, олардың профилактикасы, хирургиялық емнің нәтижелері, оңалту, еңбекке тарту.
38	Өкпе эхинококкозы	Эпидемиологиясы, этиологиясы, патогенезі, са-тылары, клиникалық көрінісі, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі, асқынулары, бол-жамы.
39	Медиастинит	Жіктемесі, этиологиясы, патогенезі, клини-касы, диагностика әдістері, соның ішіндегі рентгенологиялық зерттеудің мәні, саралау диа-гностикасы. Консервативтік және операциялық ем көрсетімдері. Емдеу нәтижелері, оңалту, еңбекке тарту.
40	Жүректің жарақаттануы	Жарақаттанудың жиілігі, жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностика әдістері, саралау диа-гностикасы, операциялық әрекетті жүргізу көрсетімдері және хирургиялық жолмен емдеу принциптері.
41	Құрсақ қабырғасының зақымдануы	Жалпы мәліметтері, жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагно-стикасы, емі, лапароскопия мен лапаротомия көрсетімдері, ішке енген жарақат кезінде құрсақ қуысындағы қуыс және ұлпалы ағзаларды опе-рациялық тексеру ерекшеліктері, асқынулары.
42	Ұлпалы ағзалардың жарақаттары	Клиникасы, диагностика әдістері, ішке енген жарақат кезінде іш қуысындағы ұлпалы ағзаларды операциялық тексеру ерекшеліктері, ұлпалы ағзалардың қайта жыртылу ерекшеліктері, емі, жарақат алған ұлпалы ағзаны емдеу нәтижелері. Жарақаттанған ұлпалы ағзалардан қан тоқтату әдістері. Реинфузия көрсетімдері.
43	Қуыс ағзалардың жарақаттары	Клиникасы, диагностика әдістері, қуыс ағза-лардың қайта жыртылу ерекшеліктері, ішперде артында орналасқан ағзалардың жарақаты кезінде құрсақ қуысын операциялық тексеру және хирургиялық тәсілдердің ерекшеліктері, емі, емдеу нәтижелері.
44	Ішперде артындағы гемато-малар	Себептері, диагностикасы, түрлері, тәсіл ерек-шеліктері, емі, асқынулары.

45	Іш жарықтары	Жіктемесі, этиологиясы, патогенезі, жарықты құрамды бөліктері, іш жарықтарының сирек кездесетін түрлері, симптоматологиясы, диагностикасы, профилактикасы, хирургиялық емі, асқынулары.
46	Шаптың тік жарығы	Анатомиялық ерекшеліктері, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық емі, емдеудің хирургиялық әдістерін салыстырмалы түрде бағалау, жарық қақпасын жамау әдістері, аллопластика көрсетімдері, операциядан кейінгі туындайтын асқынулар.
47	Шаптың қиғаш жарығы	Анатомиялық ерекшеліктері, клиникалық көріністері, диагностикасы, хирургиялық емі, емдеудің хирургиялық әдістерін салыстырмалы түрде бағалау, жарық қақпасын жамау әдістері, аллопластика көрсетімдері, операциядан кейінгі туындайтын асқынулар, операциядан кейін асқынуларды алдын алу және емдеу.
48	Жарақаттан туындайтын жарықтар	Этиологиясы, симптоматологиясы, диагностикасы, профилактикасы, емі, асқынулары, еңбекке жарамсыздықты сараптау.
49	Сан жарықтары	Топография-анатомиялық ерекшеліктері, этиологиясы, әртүрлілігі, симптоматологиясы, диагностикасы, саралау диагностикасы, профилактикасы, емі, жарық қақпасын жамау әдістері, аллопластика көрсетімдері, асқынулары және оларды емдеу, оңалту.
50	Кіндік жарығы	Этиологиясы, әртүрлілігі, симптоматологиясы, диагностикасы, саралау диагностикасы, профилактикасы, емі, жарық қақпасын жамау әдістері, аллопластика көрсетімдері, асқынулары және оларды емдеу, оңалту.
51	Іштің ортаңғы сызығының жарығы	Этиологиясы, әртүрлілігі, симптоматологиясы, диагностикасы, саралау диагностикасы, профилактикасы, емі, жарық қақпасын жамау әдістері, аллопластика көрсетімдері, асқынулары және оларды емдеу, оңалту.
52	Қасылып қалған жарық	Жіктемесі клиникасы диагностикасы. Қысылып қалған жарық кезіндегі тәсіл мен хирургиялық техника ерекшеліктері.

67	Опухоли ДПК	Классификация, этиопатогенез, клинические проявления, диагностика и дифференциальная диагностика, лечение, результаты лечения, прогноз.
68	Кишечная непроходимость	Этиология, патогенез. Классификация. Общая симптоматология, диагностика и лечения острая кишечная непроходимости. Показание к хирургическому лечению. Выбор метода оперативного лечения. Показания к интубации кишечника. Послеоперационное лечение больных.
69	Перитонит	Классификация, этиология, патогенез, понятие об абдоминальном сепсисе, клиническая картина, современные принципы диагностики. Хирургическое лечение. Методы завершения операции. Программированная лапаротомия. Современные послеоперационные методы лечения. Экстракорпоральные методы детоксикации. Послеоперационная реабилитация. Профилактика осложнений.
70	Травмы органов грудной клетки	Основные виды, механизм, патогенетические аспекты. Диагностический и тактический алгоритм. Ушиб грудной клетки.
71	Нарушение целостности костей грудной клетки	Переломы ребер, грудины, ключицы, лопатки. Первая помощь. Клинические проявления. Методы хирургического лечения.
72	Операции в торакальной хирургии	Основные виды операций. Показания и противопоказания. Особенности предоперационной подготовки и ведения больных в послеоперационном периоде. Эндовидеохирургические технологии в торакальной хирургии.
73	Виды операций при повреждениях органов грудной клетки	Техника операции при ушивании раны сердца, легких, крупных сосудов, бронхов.
74	Повреждение легких при травме грудной клетки	Повреждение, контузия легких. Кровоизлияние в легкое, разрыв легких с гемопневмотораксом, системная воздушная эмболия, кровотечение в просвет бронха. Артериовенозные фистулы, аспирация, гемоторакс, пневмоторакс, их диагностика, этиопатогенез и лечение. Травматические пневмонии, их профилактика, лечение. Хирургические доступы при ранении легкого. Виды оперативного вмешательства.

61	Язвенная болезнь желудка и ДПК	Этиология, патогенез, клиника, ювенильные язвы, язвенная болезнь у лиц пожилого и старческого возраста. Методы диагностики, осложнения, консервативные и эндоскопические методы лечения ЯБ, хирургические методы лечения, показания и обоснования к хирургическим методам лечения ЯБ. Выбор оперативного метода лечения. Особенности послеоперационного ведения больных. Осложнения. Вопросы диспансеризации, диетического и санитарно-курортного лечения, ЛФК, врачебно-трудовая экспертиза, реабилитация больных. Постгастрорезекционные синдромы. Их профилактика и лечение.
62	Полипы желудка	Эпидемиология, этиология, патогенез, клиника. Методы диагностики, дифференциальная диагностика, лечение, результаты лечения, организация диспансерного наблюдения.
63	Рак желудка	Эпидемиология, клиника, классификация, методы диагностики, дифференциальная диагностика, радикальные и паллиативные операции, химиотерапия, комбинированные методы лечения, ведение больных, осложнения после операций, результаты лечения. Вопросы реабилитации, врачебно-трудовая экспертиза.
64	Неэпителиальные опухоли желудка	Эпидемиология, морфология, клиника. Методы диагностики, дифференциальная диагностика, осложнения, их профилактика и лечение, результаты лечения. Вопросы реабилитации, врачебно-трудовая экспертиза.
65	Болезнь Крона	Этиология, патогенез, клиническая картина, течение, локализация, формы болезни, осложнения, диагностика, дифференциальная диагностика, алгоритм лечения и лекарственная терапия, диетотерапия, показания к хирургическому лечению, прогноз.
66	Дивертикул ДПК	Классификация по локализации и механизму развития, этиология, патогенез, клинические проявления, диагностика и дифференциальная диагностика, консервативные и оперативные методы лечения, показание к проведению оперативного лечения, осложнения после операции, прогноз.

53	Операциядан кейін туындайтын құрсақ жарығы	Этиологиясы, әртүрлілігі, симптоматологиясы, диагностикасы, саралау диагностикасы, профилактикасы, емі, жарық қақпасын жамау әдістері, аллопластика көрсетімдері, асқинулары және оларды емдеу, оңалту.
54	Эзофагит және рефлюкс-эзофагит	Жіктемесі, этиологиясы, патогенезі, клиникалық көрінісі, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі: консервативтік және операциялық, болжамы, профилактикасы.
55	Кардиоспазм	Этиологиясы, патогенезі. Клиникалық көріністері, диагностикасы және саралау диагностикасы. Емі: консервативтік және операциялық, операциялық ем көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, операцияның түрлері. Асқинулары, аурудың қайтадан өршуі, оңалту, еңбекке тарту.
56	Өңеш жарақаты	Түрлері, клиникалық көріністері, диагностикасы, шұғыл жәрдем, дәрігер тәсілі, асқинулары.
57	Өңештің күйі	Жіктемесі, қышқылмен және сілтімен күй ерекшеліктері, алғашқы жәрдем көрсету принциптері. Жасанды өңеш құру көрсетімдері, жасанды өңеш түрлері, өңешті кеңейту көрсетімдері, оның түрлері.
58	Өңеш дивертикулы	Орналасуына және даму механизміне байланысты жітемесі, этиологиясы, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы мен саралау диагностикасы, емдеудің консервативтік және операциялық әдістері, операциялық ем көрсетімдері, операциядан кейінгі асқинулар, болжамы.
59	Өңеш веналарының варикозды кеңеюі	Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көрінісі, алдын ала анықтау, диагностикасы, саралау диагностикасы, диагнозын анықтау, дәрігер тәсілі, емдеу, операциялық ем көрсетімдері, операциялық әрекеттің түрлері. Емдеудің қазіргі әдістері – эндоваскулярлы эмболизация, склеротерапия.
60	Өңеш ісіктері	Жіктемесі, этиологиясы, патогенезі, патологиялық анатомиясы, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі.
61	Асқазанның және ұлтабардың ойықжара аурулары	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы, жасөспірім ойықжарасы, егде және қарт адамдардағы ойық-

		жара ауруы. Диагностика әдістері, асқынулары, ойықжара ауруын емдеудің консервативтік және эндоскопиялық әдістері, емдеудің хирургиялық әдістері, ойықжара ауруын емдеудің хирургиялық әдістерінің көрсетімдері және емдеу әдістерін негіздеу. Емдеудің операциялық әдісін тандау. Науқастарды операциядан кейін жүргізу ерекшеліктері. Асқынулары. Диспансерлеу, емдәммен және санаторий мен курортта емдеудің мәселелері, ЕДШ, дәрігерлік-еңбек сараптамасы, науқастарды оңалту. Гастрорезекциядан кейінгі синдромдар. Оларды алдын алу және емдеу.
62	Асқазан полиптері	Эпидемиологиясы, этиологиясы, патогенезі, клиникасы. Диагностика әдістері, саралау диагностикасы, емі, емдеу нәтижелері, диспансерлік бақылауды ұйымдастыру.
63	Асқазан обыры	Эпидемиологиясы, этиопатогенезі, жіктелімі, клиникалық көрінісі, диагностика әдістері, саралау диагностикасы, радикалды және паллиативті операциялар, химиотерапия, емдеудің құрама әдістері, науқастарды жүргізу, операциядан кейін туындайтын асқынулар, емдеу нәтижелері. Оңалту мәселелері, дәрігерлік-еңбек сараптамасы.
64	Асқазанның эпителиалды емес ісіктері	Эпидемиологиясы, морфологиясы, клиникасы. Диагностика әдістері, саралау диагностикасы, асқынулары, олардың профилактикасы мен емі, емдеу нәтижелері. Оңалту мәселелері, дәрігерлік-еңбек сараптамасы.
65	Крона ауруы	Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көрінісі, аурудың ағымы, орналасуы, формасы, асқынулары, диагностикасы мен саралау диагностикасы, емдеу алгоритмі, дәрі-дәрмекпен, емдәммен емдеу, хирургиялық ем көрсетімдері, болжамы.
66	Ұлтабар дивертикулы	Орналасуына және даму механизміне байланысты жіктелімі, этиологиясы, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы мен саралау диагностикасы, емдеудің консервативтік және операциялық әдістері, операциялық ем көрсетімдері, операциядан кейінгі асқынулар, болжамы.

53	Послеоперационные вентральные грыжи	Этиология, разновидности, симптоматология, диагностика, дифференциальная диагностика, профилактика, лечение, методы пластики грыжевых ворот, показания к аллопластике, осложнения и их лечение, реабилитация.
54	Эзофагит и рефлюкс-эзофагит	Классификация, этиология, патогенез, клинические проявления, диагностика, дифференциальная диагностика, лечение: консервативное и оперативное, прогноз, профилактика.
55	Кардиоспазм	Этиология, патогенез. Клинические проявления, диагностика и дифференциальная диагностика. Лечение: консервативное, оперативное, показания и противопоказания к проведению оперативного вмешательства, виды операции, Осложнения, рецидивы, реабилитация, трудоустройство.
56	Травма пищевода	Виды, диагностика, неотложная помощь, тактика врача, осложнения.
57	Ожоги пищевода	Классификация, особенности ожогов кислотой и щелочью, принципы оказания первой помощи. Показание к созданию искусственного пищевода, виды пластики пищевода, показание к бужированию пищевода, его виды.
58	Дивертикул пищевода	Классификация по локализации и механизму развития, этиология, патогенез, клинические проявления, диагностика и дифференциальная диагностика, консервативные и оперативные методы лечения, показание к проведению оперативного лечения, осложнения после операции, прогноз.
59	Варикозное расширение вен пищевода	Этиология, патогенез, клиническая картина, предварительный диагноз, диагностика, дифференциальная диагностика, верификация диагноза, врачебная тактика, лечение, показания к оперативному лечению, виды оперативных вмешательств. Современные методы лечения – эндоваскулярная эмболизация, склеротерапия. Экстренная помощь.
60	Опухоли пищевода	Классификация, этиология, патогенез, патологическая анатомия, клинические проявления, диагностика, дифференциальная диагностика, лечение.

45	Грыжи живота	Классификация, этиология, патогенез, составные части грыжи, редкие формы наружных грыж, симптоматология, диагностика, профилактика, хирургическое лечение, осложнения.
46	Прямая паховая грыжа	Анатомические особенности, клинические проявления, диагностика, дифференциальная диагностика, хирургическое лечение, сравнительная оценка хирургических методов лечения, методы пластики грыжевых ворот, показания к аллопластике, послеоперационные осложнения.
47	Косые паховые грыжи	Анатомические особенности, клинические проявления, диагностика, хирургическое лечение, сравнительная оценка хирургических методов лечения, методы пластики грыжевых ворот, показания к аллопластике, послеоперационные осложнения, профилактика и лечение послеоперационных осложнений.
48	Травматические грыжи	Этиология, симптоматология, диагностика, профилактика, лечение, осложнения, экспертиза трудоспособности.
49	Бедренные грыжи	Топографо-анатомические особенности, этиология, разновидности, симптоматология, диагностика, дифференциальная диагностика, профилактика, лечение, методы пластики грыжевых ворот, показания к аллопластике, осложнения и их лечение, реабилитация.
50	Пупочная грыжа	Этиология, разновидности, симптоматология, диагностика, дифференциальная диагностика, профилактика, лечение, методы пластики грыжевых ворот, показания к аллопластике, осложнения и их лечение, реабилитация.
51	Грыжа белой линии живота	Этиология, разновидности, симптоматология, диагностика, дифференциальная диагностика, профилактика, лечение, методы пластики грыжевых ворот, показания к аллопластике, осложнения и их лечение, реабилитация.
52	Ущемленные грыжи	Классификация, клиника, диагностика. Особенности тактики и хирургической техники при ущемленных грыжах.

67	Ұлтабар ісіктері	Жіктемесі, этиопатогенезі, клиникалық көрінісі, диагностикасы мен саралау диагностикасы, емдеу, емдеудің нәтижелері, болжамы.
68	Ішектің түйелуі	Этиологиясы, патогенезі. Жіктемесі. Жалпы симптоматологиясы, диагностикасы, ішектің жіті түйелуін емдеу. Хирургиялық ем көрсетімдері. Операциялық жолмен емдеу әдістерін таңдау. Ішек интубациясы көрсетімдері. Операциядан кейін науқасты жүргізу.
69	Перитонит	Жіктемесі, этиологиясы, патогенезі, абдоминалды сепсис туралы түсінік, клиникалық көріністері, диагностиканың қазіргі принциптері. Хирургиялық емі. Операцияны аяқтау әдістері. Бағдарламаланған лапаротомия. Операциядан кейін жүргізілетін қазіргі емдеу әдістері. Детоксикацияның экстракорпоральды әдістері. Операциядан кейінгі оңалту. Асқынуларды алдын алу.
70	Көкірек ағзаларының жарақаттары	Негізгі түрлері, механизмы, патогенетикалық аспектілері. Диагностикалық және тәсілдік алгоритмдер. Көкіректі соғып алу.
71	Көкірек сүйектерінің біртұтастығының бұзылуы	Қабыртқаның, төстің, бұғананың, жауырынның сынықтары. Алғашқы жәрдем. Клиникалық көріністері. Хирургиялық жолдармен емдеу әдістері.
72	Торакальды хирургиядағы операция	Операцияның негізгі түрлері. Көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері. Операция алдындағы даярлық және операциядан кейін науқасты жүргізу ерекшеліктері. Торакальды хирургиядағы эндовидеохирургиялық технологиялар.
73	Көкірек ағзаларының зақымданулары кезінде жасалынатын операциялардың түрлері	Жүрек, өкпе, ірі қантамырлар, бронх жарақаттарын тігу операциясының техникасы.
74	Көкірек жарақаты кезінде өкпенің зақымдануы	Өкпенің зақымдануы, соғылуы. Өкпеге қан құйылу, гемопневмоторакспен бірге өкпенің жыртылуы, жүйелік ауа эмболиясы, бронх қуысына қан кету. Артерия-веналық жыланкөз, аспирация, гемоторакс, пневмоторакс, олардың диагностикасы, этиопатогенезі мен емі. Жарақаттық пневмония, клиникалық көрінісі, алдын алу және емдеу. Өкпенің жарақаттануы кезінде оған хирургия-

		лық жолдармен ену. Өкпеге жасалынатын операциялық әрекеттердің түрлері.
75	Көкіректің ашық және жабық зақымданулары	Жіктемесі, клиникасы, диагностикасы, кеуде қуысы ағзаларының жарақаттары кезінде көрсетілетін шұғыл жәрдем, асқынулары. Хирургиялық ем көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері. Қабыртқалардың көптеп сынуы және оларды емдеу әдістері.
76	Жіті аппендицит	Этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, клиникалық көріністері. Жүкті әйелдердегі, егде және қарт адамдардағы әртүрлі формалы аппендицит ауруы ағымының ерекшеліктері. Диагностикасы, саралау диагностикасы. Асқынулары, операциялық емдеу техникасы. Операциядан кейінгі асқынулар. Емдеу нәтижелері, оңалту.
77	Созылмалы аппендицит	Этиологиясы, клиникалық көріністері, диагностикасы мен саралау диагностикасы, емдеу тәсілі, асқынулары.
78	Ішек дивертикулы мен полиптері	Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көріністері. Асқынулары. Диагностика әдістері, саралау диагностикасы, емі, хирургиялық ем көрсетімдері, операциялық әрекеттің түрлері, емдеу нәтижелері, диспансерлік бақылауды ұйымдастыру.
79	Ішек ісіктері	Эпидемиологиясы, этиологиясы, обыралды аурулар, патогенезі, клиникалық көрінісі. Асқынулары. Диагностика әдістері, саралау диагностикасы, емі, хирургиялық ем көрсетімдері, операциялық әрекеттің түрлері, емдеу нәтижелері, диспансерлік бақылауды ұйымдастыру.
80	Асқазан-ішек жолдарының жыланкөздері	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы. Асқынулары. Диагностика әдістері, саралау диагностикасы, емі, хирургиялық ем көрсетімдері, операциялық әрекеттің түрлері, емдеу нәтижелері, диспансерлік бақылауды ұйымдастыру.
81	Асқазан-ішек жолдарындағы бөгде денелер	Бөгде денелер хирургиясы, клиникасы. Асқынулары. Диагностика әдістері, саралау диагностикасы, емі, хирургиялық ем көрсетімдері.
82	Құрсақ қуысының абсцестері	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы. Асқынулары. Диагностика әдістері, саралау диагностикасы, емі, хирургиялық ем көрсетімдері, опера-

		ния, осложнения, их профилактика, результаты хирургического лечения, реабилитация, трудоустройство.
38	Эхинококкоз легких	Эпидемиология, этиология, патогенез, стадии эхинококкоза, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, лечение, осложнения, прогноз.
39	Медиастинит	Классификация, этиология, патогенез, клиника, методы диагностики, значение рентгенологического исследования, дифференциальная диагностика. Показание к консервативному и оперативному лечению. Результаты лечения, реабилитация, трудоустройство.
40	Ранения сердца	Частота ранений, классификация, клинические проявления, методы диагностики, дифференциальная диагностика, показание к проведению оперативного вмешательства и принципы хирургического лечения.
41	Повреждение брюшной стенки	Общие сведения, эпидемиология, классификация, клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, лечение, показания к лапароскопии и лапаротомии, особенности операционной ревизии полых и паренхиматозных органов при проникающем ранении брюшной полости, осложнения.
42	Травма паренхиматозных органов	Клиника, методы диагностики, особенности операционной ревизии паренхиматозных органов при проникающем ранении полости живота, особенности двухфазных разрывов паренхиматозных органов, лечение, результаты лечения пораженных паренхиматозных органов. Способы остановки кровотечения при повреждении паренхиматозных органов. Показания к реинфузии.
43	Травма полых органов	Клиника, методы диагностики, особенности двухфазных разрывов полых органов, особенности операционной ревизии полости живота и хирургической тактики при травмах забрюшинно-расположенных отделов полых органов, лечение, результаты лечения.
44	Забрюшинные гематомы	Причины, диагностика, виды, особенности тактики, лечение, осложнения.

		их профилактика и лечение, результаты лечения, реабилитация, трудоустройство.
30	Эмпиема плевры и пиопневмоторакс	Этиология, патогенез, классификация, стадий, клинические проявления, диагностика, дифференциальная диагностика, лечение и показание к дренированию плевральной полости.
31	Доброкачественные опухоли легких	Классификация, этиопатогенез, клинические проявления, методы диагностики, дифференциальная диагностика, тактика врача при доброкачественных опухолях. Показания и виды операций. Осложнения во время операций, их профилактики и лечение, ближайшие и отдаленные результаты, реабилитация, ЛФК, трудоустройство.
32	Злокачественные опухоли легких	Классификация, диагностика клиническая, рентгенологическая, патологоанатомическая. Современные методы обследования при раке легкого. Паллиативные и радикальные операции, причины поздней диагностики, методы профилактики, ближайшие результаты хирургического лечения, отдаленные результаты, реабилитация, трудоустройство.
33	Бронхоэктотическая болезнь	Современное понятие, этиология, патогенез, классификация, клиника, диагностика, дифференциальная диагностика, консервативное лечение, ЛФК, показание и противопоказание к хирургическому лечению, реабилитация, ЛФК, трудоустройство.
34	Хроническая неспецифическая пневмония	Классификация, клиника, диагностика, лечение, ЛФК, особенности течения пневмонии.
35	Кисты и поликистоз легких	Классификация, этиология, патоморфогенез, клинические проявления, диагностика и дифференциальная диагностика кист легких, особенности резекции легких при поликистозе, осложнения кист.
36	Спонтанный пневмоторакс	Этиология, патогенез, клиника, диагностика, врачебная тактика, консервативные и оперативные методы лечения, показания к торакотомии, профилактика, рецидив, трудоустройство.
37	Легочное кровотечение	Причины, классификация, клинические проявления, методы диагностики, врачебная тактика, консервативные и оперативные методы лече-

		циялық әрекеттің түрлері, емдеу нәтижелері, диспансерлік бақылауды ұйымдастыру.
83	Мезентериалды қанайналымның жіті бұзылуы	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы. Асқынулары. Диагностика әдістері, саралау диагностикасы, емі, хирургиялық ем көрсетімдері, операциялық әрекеттің түрлері, емдеу нәтижелері, болжамы.
84	Геморрой	Этиологиясы, патогенезі, геморрой дамуын тудыратын факторлар, симптомдары, асқынулары, алдын алу, емі.
85	Парапроктит	Жіктемесі, себептері, парапроктит дамуының қауіп-қатер факторлары, симптомдары, диагностикасы, саралау диагностикасы, асқынулары, емі және болжамы.
86	Тікішек ісіктері	Жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, профилактикасы, емі, болжамы, ісік аурулары бар науқастарға күтім жасау.
87	Жіті панкреатит	Этиологиясы, патогенезі, патоморфологиясы, жіктемесі, клиникалық көріністері. Диагностика әдістері, саралау диагностикасы, емдеудің консервативтік әдістері, хирургиялық ем көрсетімдері, асқынулары, асқынуларды емдеу.
88	Операциядан кейін туындайтын панкреатит	Себептері, даму жиілігі, дамудың патофизиологиялық механизмы, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі, консервативтік және операциялық емдеудің операциялық әдісін жүргізу көрсетімдері, профилактикасы.
89	Созылмалы панкреатит	Этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, клиникалық көріністері. Созылмалы панкреатитті емдеу: консервативтік және операциялық. Асқынулары, емдеу нәтижелері, науқастарды оңалту.
90	Ұйқыбез ісіктері	Эпидемиологиясы, патоморфологиясы, жіктемесі. Ұйқыбез обыры: клиникалық көрінісі, диагностикасы, емдеудің хирургиялық әдістері, операциядан кейін науқастарды жүргізу, емдеу нәтижелері.
91	Ұйқыбез кисталары мен жыланкөздері	Нағыз кисталар: жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы,

		хирургиялық емі, операциядан кейін науқастарды жүргізу. Псевдокисталар: патогенезі, жіктемесі, пайда болу кезеңдері, клиникалық көріністері, асқынулары, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі (консервативтік, хирургиялық), операциядан кейін жүргізілетін емдеу тәсілдері, ұйқыбездің кистасы мен псевдокистасы бар науқастарға диспансерлік бақылау жүргізу. Жыланкөздер: пайда болу себептері, жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностикасы, хирургиялық емі, операциядан кейін науқастарды жүргізу, емдеу нәтижелері.
92	Өт-тас ауруы	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы. Диагностикасы, саралау диагностикасы. Хирургиялық ем көрсетімдері, емдеу нәтижелері, асқынулары, оналту, ЕДШ, дәрігерлік-еңбек сараптамасы.
93	Жіті холецистит	Этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, клиникасы. Диагностикасы, саралау диагностикасы. Асқынулары, жіті холецистит кезіндегі хирург тәсілі. Егде жастағы және қарт адамдардағы жіті холецистит ағымының ерекшеліктері. Емдеу нәтижелері. Асқынулары, болжамы.
94	Механикалық сарғаю	Себептері, клиникалық көрінісі, Диагностика әдістері. Хирургиялық емі. Операциялық жолмен емдеу әдістерін таңдау. Емдеудің қазіргі әдістері - эндоскопиялық керібағытты холангио-панкреатография және папиллосфинктеротомия, бауырарқылы жасалынатын холангостомия.
95	Созылмалы тасты холецистит	Этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, клиникасы. Диагностикасы, саралау диагностикасы. Хирургиялық ем көрсетімдері, емдеу нәтижелері, литотрипсия.
96	Созылмалы тассыз холецистит	Клиникасы. Диагностикасы, саралау диагностикасы, емдеу әдістерін таңдау (консервативтік және хирургиялық). Хирургиялық ем көрсетімдері, емдеу нәтижелері, оналту.
97	Өтқалтасы мен өт шығару жолдарының обыры	Эпидемиологиясы. Этиологиясы, патогенезі, клиникасы. Диагностикасы, саралау диагностикасы, операцияның әдістерін таңдау, паллиативтік операциялар, емдеу нәтижелері, дәрігерлік-еңбек сараптамасы.

21	Сепсис	Классификация, этиология, патогенез, клиника, диагностики и дифференциальная диагностика. Понятие «хирургического сепсиса». Особенности хирургического сепсиса. Особенности ангиогенного сепсиса. Клинические проявления. Лечение: санация гнойного очага, антибактериальная терапия, инфузионная терапия, иммунобиологическая терапия, коррекция метаболических расстройств. Экстракорпоральные методы детоксикации.
22	Столбняк	Классификация, эпидемиология, возбудители, пути передачи, этиология, патогенез, клиническая картина, диагностика, лечение, профилактика, осложнения.
23	Абсцесс и гангрена легких	Классификация, этиология, патогенез, клиника, диагностика острого и хронического абсцесса легких, гангрена легких, бронхоэктазов, данные рентгенологической диагностики, бронхоскопическая картина, данные цитологического и бактериологического исследования мокроты, дифференциальная диагностика. Показание к консервативному и оперативному лечению. Результаты лечения, реабилитация, трудоустройство.
24	Грыжи пищевода от-верстия диафрагмы	Классификация грыж, методы диагностики, их особенности, клиника, дифференциальная диагностика. Лечение: консервативное, ЛФК, хирургическое.
25	Синдром Кастена и триада Сента	Клиника, диагностика, лечение.
26	Релаксация диафрагмы	Этиология, патогенез, клиника, диагностика, лечение, прогноз.
27	Повреждение диафрагмы	Причины, клиника, диагностика, лечение, прогноз.
28	Бронхиальные свищи	Этиология, виды, классификация, методы обследования, консервативное лечение, показание к оперативному лечению, противопоказания, виды операции, осложнения после операции, их профилактика и лечение, результаты лечения, реабилитация, трудоустройство.
29	Плеврит	Понятие о плеврите, этиология, патогенез, клинические проявления, диагностика и дифференциальная диагностика. Показание к консервативному и оперативному лечению. Осложнения,

		ческая, эхография, термография, пункционная биопсия. Дифференциальная диагностика. Современное комплексное лечение рака молочной железы. Ближайшие и отдаленные результаты хирургического лечения, реабилитация, ВТЭК, трудоустройство.
11	Общие вопросы хирургической инфекции	Общее понятие, определение, классификация, заболеваемость, летальность. Возбудители гнойной инфекции, реакция организма, госпитальная инфекция, современные вопросы асептики, методы профилактики, принципы лечения. Санпин.
12	Рожистое воспаление	Этиология, патогенез, клиника, лечение.
13	Флегмона	Этиология, патогенез, клиника, лечение, выбор метода обезболивания, выбор целесообразного хирургического доступа, методы дренирования, осложнения.
14	Фурункул, карбункул, гидраденит, абсцесс	Этиология, патогенез, клиника, лечение, осложнения, профилактика.
15	Паранефрит	Этиология, патогенез, клиника, лечение, осложнения, профилактика.
16	Панариций	Классификация, этиология, патогенез, клиника, лечение, осложнения, профилактика, экспертиза временной нетрудоспособности.
17	Флегмона кисти и стопы	Анатомо-функциональные особенности пальцев и кисти. Классификация, этиология, патогенез, клиника, профилактика, лечение, осложнения, экспертиза временной нетрудоспособности.
18	Остеомиелиты	Классификация, этиология, патогенез, клиника, диагностики и дифференциальная диагностика, лечение, осложнения, профилактика. Прогноз, реабилитация, отдаленные результаты, экспертиза временной нетрудоспособности.
19	Маститы	Классификация, этиология, патогенез, клиника, диагностики и дифференциальная диагностика, консервативное и хирургическое лечения. Прогноз, реабилитация, отдаленные результаты, экспертиза временной нетрудоспособности.
20	Гнойный паротит	Классификация, этиология, патогенез, клиника, профилактика, лечение, осложнения, экспертиза временной нетрудоспособности.

98	Ұлтабардың үлкен емізкішесінің обыры	Эпидемиологиясы. Клиникасы. Диагностикасы, саралау диагностикасы, радикалды операциялар, паллиативтік операциялар, емдеу нәтижелері, дәрігерлік-еңбек сараптамасы.
99	Бауырдың жарақаттан зақымдануы	Этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, емдеу әдістері, асқынулары мен болжамы.
100	Бауыр функциясының жеткіліксіздігі	Анықтамасы, эпидемиологиясы, этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, кезеңдері, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, емдеу принциптері, болжамы, емдеу нәтижелері.
101	Бауырдың паразитарлы емес аурулары	Этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, патологиялық анатомиясы, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, операциялық жолмен емдеу әдістері. Болжамы.
102	Бауырдың паразитарлы аурулары	Эпидемиологиясы. Этиологиясы, патогенезі. Бауыр эхинококкозы: клиникасы, диагностикасы, асқынулары, операциялық және құрама жолдармен емдеу, емдеу нәтижелері, дәрігерлік-еңбек сараптамасы.
103	Бауыр абсцесі	Эпидемиологиясы. Этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, клиникасы. Диагностика әдістері, саралау диагностикасы, асқынулары, емдеу. Емдеудің қазіргі әдістері.
104	Бауыр цирроздары және порталды гипертензия	Жіктемесі. Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі, асқынулары. Асқынуларды хирургиялық жолмен емдеу. Бауыр циррозы мен порталды гипертензияға жасалынатын операциялардың нәтижелері. Болжамы. Дәрігерлік-еңбек сараптамасы.
105	Бауырдың ілкі обыры (гепатоцеллюлярная карцинома)	Эпидемиологиясы, этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, сатылары, обырдың клиникалық көріністері, диагностикасы мен саралау диагностикасы. Алдын алу. Емдеу, операцияның радикалды және паллиативті түрлері. Болжамы.
106	Бауырды алмастыру	Алмастыру көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, түрлері, техникасы, бауырды алмастырудың қазіргі әдістері.

107	Көкбауыр абсцесі	Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көрінісі, диагностикасы мен саралау диагностикасы, асқынулары, емі.
108	Көкбауыр ісіктері мен кисталары	Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көрінісі, диагностикасы мен саралау диагностикасы, асқынулары, емі, операциядан кейін оңалту.
109	Диффузиялы уытты зоб	Белгілердің классикалық триадасы. Бейім факторлар, негізгі симптомдары, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі, хирургиялық ем көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері. Асқынулары, болжамы.
110	Халыққа емхана жағдайында хирургиялық жәрдем көрсетуді ұйымдастырудың жалпы принциптері	Хирургиялық стационарды ұйымдастыру: хирургиялық бөлімшені, таңу, операциялық бөлмелерді. ҚР хирургиялық стационардағы хирургиялық ауруларды диагностикалау және емдеу хаттамалары. Стационарда мамандандырылған хирургиялық жәрдем ұйымдастыру. Хирургиялық қызметті ұйымдастырудың негізгі құжаттары. Хирургиялық аурулардың эпидемиологиясы мен статистикасы.
111	Дәрігерлік-сараптау комиссиясы, хирургиялық аурулары бар мүгедектерді диспансерлеудің және оларға әлеуметтік көмек көрсетудің негізгі мәселелері	Ауруханадан тыс медициналық мекемелерде медициналық жәрдем көрсету көлемі мен сипаты. Дәрігерлік-еңбек сараптамасы. Еңбеке жарамсыздықты сараптаудың әлеуметтік-экономикалық мәні. Хирургиялық науқастарды мүгедектілік тобына кіргізу көрсетімдері.
112	Аяқ тамырларының аурулары. Диагностикасы	Жіктемесі, этиологиясы, патогенезі, дамудың қауіп-қатер факторлары, диагностикасы, саралау диагностикасы, саралау диагностикасы, қазіргі консервативтік және хирургиялық емдеу жолдары, операциялық ем көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері.
113	Аяқ артерияларының эмболиясы мен жіті тромбозы	Терминологиясы, жіті ишемияның этиологиясы мен патогенезі, сатылары, клиникалық көріністері, диагностикасы: клиникалық, функциялық, рентгеноконтрасты ангиография, саралау диагностикасы, аяқ артерияларының патологияларына жасалынатын операция көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, операцияның түрлері, асқынулары, оңалту.

3	Флегмоны шеи	Классификация, этиология, патогенез, клиника, диагностика, дифференциальная диагностика, осложнения. Показание к консервативному и оперативному лечению. Результаты лечения, реабилитация, трудоустройство.
4	Операции при повреждении органов грудной полости	Техника операции при ранениях сердца, магистральных сосудов, трахеи, бронхов, легкого, пищевода, диафрагмы.
5	Пневмо- и гемоторакс	Этиологическая классификация, механизм возникновения, виды, симптомы, диагностика, осложнения, первая и квалифицированная помощь, значение ранних пункции и введение антибиотиков в лечении гемоторакса.
6	Повреждение легких при травме грудной клетки	Повреждение, контузия легких. Кровоизлияние в легкое, разрыв легких с гемопневмотораксом, системная воздушная эмболия, кровотечение в просвет бронха. Артериовенозные фистулы, аспирация, гемоторакс, пневмоторакс, их диагностика, этиопатогенез и лечение. Травматические пневмонии, их профилактика, лечение. Хирургические доступы при ранении легкого. Виды оперативного вмешательства.
7	Открытие и закрытие повреждения грудной клетки	Классификация, клиника, диагностика и неотложная помощь при повреждениях органов грудной полости (напряженный пневмоторакс, гемоторакс, тампонада сердца, плевропульмональный шок), осложнения. Показание и противопоказание к проведению оперативного лечения. Множественные переломы ребер и их методы лечения.
8	Сочетанные повреждения грудной и брюшной полостей	Клиника, методы диагностики, особенности хирургической тактики при сочетанной травме. Реинфузия крови при травме. Ближайшие и отдаленные результаты лечения при травме, реабилитация, ВТЭК, трудоустройство.
9	Доброкачественные опухоли молочной железы	Классификация, клиника, диагностика, эхография и термография, маммография, биопсия, УЗИ, комплексное обследование, его значение. Консервативные и оперативные методы лечения, реабилитация, ВТЭК, трудоустройство.
10	Злокачественные опухоли молочной железы	Классификация, этиология, факторы риска, клиника, диагностика: клиническая и рентгенологическая.

		новообразований различной локализации и многие другие оперативные вмешательства. Лечебные блокады, пункция сустава, гематомы, кисты, грыжесечение при пупочной, паховой грыжах, грыже белой линии живота, циркумцизия, бужирование уретры, криодеструкция бородавок, папиломм, гемангиом и др.
4	Основы доказательной медицины в хирургии	Клиника, диагностика, дифференциальная диагностика, профилактика и лечение при хирургических заболеваниях.
5	Тактика врача-хирурга при острых заболеваниях и неотложных состояниях моче-половой системы	Почечная колика, острая почечная недостаточность, острый пиелонефрит, острая задержка мочи, гематурия: классификация, этиология, патогенез, диагностика, дифференциальная диагностика, лечение.
6	Инородные тела глотки, наружного слухового прохода, полости носа.	Хирургия инородных тел, диагностика, осложнения, вызываемые инородными телами, врачебная тактика, лечение.
7	Закрытые повреждения мягких тканей	Ушиб, растяжение, разрыв, сотрясение, синдром длительного сдавливания: описание, симптомы, осложнения, лечение, профилактика, первая помощь и дальнейшая тактика врача-хирурга при закрытых повреждениях мягких тканей.
8	Термические поражения: отморожение и ожоги	Классификация, симптомы, фазы, степени, неотложная помощь, лечение, последствие, прогноз дальнейшая тактика врача-хирурга при термических поражениях. Особенности химических и лучевых ожогов.
9	Вывихи, переломы.	Классификация, врожденный вывих бедра, травматические вывихи, регенерация костной ткани, диагностика, лечение.
10	Травматический шок	Физиологические механизмы, клиническая картина, первая помощь, принципы лечения.
Хирургия в стационаре		
1	Организация работы хирургического стационара	Оснащение, оборудование предоперационного, операционного блока, перевязочного и хирургического кабинета. Организация работы хирургического стационара.
2	Гнойный лимфаденит	Этиология, патогенез, клинические картины, диагностика и дифференциальная диагностика, лечение, профилактика.

114	Мензентериалды қанайналымның жіті бұзылуы	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы, диагностикасы, емі, шұғыл жәрдем.
115	Өкпе артериясыны тромбоэмболиясы	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы, гемодинамика бұзылысының патоморфологиясы, клиникалық ағымы, диагностикасы, саралау диагностикасы, профилактикасы, емі: консервативтік, хирургиялық.
116	Қан тамырларының зақымдануы	Диагностикасы: клиникалық, рентгенконтрасты зерттеу (артериография, венография), функциялық. Емдеудің жалпы принциптері: уақытша және тұрақты қан тоқтату тәсілдері, геморрагиялық шокты емдеу, адам организміндегі ірі артериялар мен веналарға (мойынның, көкіректің, қолдың, жамбастың, аяқтың артериялары мен веналарына) хирургиялық жолдармен ену, қантамырларды байлау, тігу, шунттау көрсетімдері, операциядан кейінгі асқынулар.
117	Аяқ артерияларының облитерациялық атеросклерозы	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы, диагностикасы, Консервативтік (қазіргі антитромбоздық, тромболитикалық) және операциялық жолдармен емдеу әдістері, көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, хирургиялық тәсілі, алдын алу, науқастарды диспансерлеу.
118	Аяқ веналарының варикозды кеңеюі	Этиологиясы, жіктемесі, патогенезі, клиникасы, клиникалық және рентгенологиялық диагностикасы, емі: консервативтік, оңалту, ЕДШ, хирургиялық ем көрсетімдері. Операцияның түрлері мен техникасы. Диспансерлеу.
119	Төменгі қуыс вена жүйесінің жіті тромбоздық және қабынулы зақымданулары	Жіктемесі, аумақтық және жалпы гемодинамиканың патоморфологиялық бұзылыстары, клиникалық, рентгенологиялық және функциялық диагностикасы, емі: консервативтік, оңалту, ЕТШ, операциялық ем көрсетімдері.
120	Флебит, тромбофлебит	Этиологиясы, патогенезі, клиникасы, клиникалық және рентгенологиялық диагностикасы, емі.
121	Посттромбофлебиттік синдром	Бұзылыстардың этиологиясы, патогенезі және патоморфологиясы, гемодинамикасы, жіктемесі, клиникалық, рентгенологиялық және функциялық диагностикасы, емі: консервативтік және хирургиялық.

122	Артериовеналық аневризмалар	Жіктемесі, этиологиясы, патогенезі, клиникасы, диагностикасы, емі.
123	Веналық трофикалық ойықжара	Этиологиясы. Патогенезі. Клиникалық және аспаптық диагностикасы. Емі.
124	Лимфадема, лимфангоит, лимфаденит	Этиологиясы. Патогенезі. Клиникалық және аспаптық диагностикасы. Емі. Профилактикасы.
125	Эндоскопиялық аппаратуралар мен құрал-жабдықтар	Аппаратураларды дайындау және өңдеу, аппаратураларға ұқыпты қарау, аппаратуралармен жұмыс істей білу, эндоскоптардың түрлері.
126	Эндоскопиялық зерттеу	Эндоскопиялық қарап тексерудің реттілігі, биопсия алу, визуалдық ақпараттарды алу және сақтау, эндоскоп арқылы диагностикалық және емдік (операциялық) іс-шараларды жүргізу және зерттеуден кейін науқасты жүргізу. Түрлері.
127	Эндоскопиялық хирургияға арналған аппаратуралар мен құрал-жабдықтар	Эндохирургиялық баған, блок, видеокамералар, видеомонитор, жарық беруші, инсуфлятор, аквапуратор, электркоагулятор, аппаратуралар қондырғылары мен қаптамалары және т.б. Аспаптар: оптика, троакарлар, лифтингке арналған қондырғы, хирургиялық әрекетте қолданылатын құралдар.
128	Эндохирургиялық құрал-жабдықтармен жұмыс істеу принциптері	Эндоскопиялық хирургиядағы хирургтың, видеооператордың, көмекшінің, операциялық мейірбикенің атқаратын қызметтері және асептика мен антисептика.
129	Құрсақ қуысы ағзаларының эндоскопиялық хирургиясы	Жалпы принциптері, эндоскопиялық хирургияны жүргізу көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, орындау техникасы, қауіптілігі, асқынулары, артықшылығы, кемшілігі, операциядан кейінгі кезеңде науқасты жүргізу ерекшеліктері.
130	Панкреатодуаденальды аймақтың эндоскопиялық хирургиясы	Жалпы принциптері, эндоскопиялық хирургияны жүргізу көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, орындау техникасы, қауіптілігі, асқынулары, артықшылығы, кемшілігі, операциядан кейінгі кезеңде науқасты жүргізу ерекшеліктері.
131	Эндоскопиялық папиллосфинктеротомия	Жалпы принциптері, эндоскопиялық хирургияны жүргізу көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, орындау техникасы, қауіптілігі, асқынулары, артықшылығы, кемшілігі, операциядан кейінгі кезеңде науқасты жүргізу ерекшеліктері.

70	Лапароскопическая хирургия язвенной болезни желудка и ДПК.
71	Лапароскопическая хирургия при рефлюксэзофагите и грыжах пищеводного отверстия диафрагмы.
72	Лапароскопическая герниопластика.
73	Осложнения лапароскопической хирургии и путей их предупреждение.

3.2 Примерный тематический план и содержание практических занятий

№	Тема	Содержание
Амбулаторно-поликлиническая хирургия		
1	Организация работы хирургического стационара	Современное состояние хирургии в мире и в РК. Протоколы диагностики и лечения хирургических заболеваний у взрослых и детей. Общие принципы организации оказания хирургической помощи на догоспитальном этапе.
2	Общие принципы организации оказания хирургической помощи населению Республики Казахстан на догоспитальном этапе	Травмы живота, грудной клетки, таза, опорно-двигательного аппарата при дорожно-транспортных происшествиях. Бытовой, уличный (связанно с транспортом и нетранспортный), школьный, спортивный и прочие травматизм. Детский травматизм. Производственный травматизм.
3	Особенности работы врача-хирурга в амбулаторно-поликлинических условиях	Преимущества оперативного лечения и перечень операций выполняемых в амбулаторно-поликлинических условиях. Классификация механических повреждений: изолированные, множественные, сочетанные и комбинированные повреждения. Травма мягких тканей: ушибы, раны, размозжения и отслойка кожи, укусы. Первичная хирургическая обработка ран (отсроченная, первичная хирургическая обработка; ранняя, поздняя). Виды кожной пластики, применяемой при первичной хирургической обработке ран. Пластика местными тканями, свободная пересадка кожи. Операции по устранению нагноительных процессов и малоинвазивные операции. Удаление инородного тела и доброкачественных опухолей мягких тканей, иссечение келлоидных, послеожоговых деформирующих рубцов, лечение «пяточной шпоры», вросшего ногтя, удаление атером, фибром, липом, удаление доброкачественных

41	Техника ушивания раны сердца, легких, крупных сосудов.
42	Эндовидеохирургические технологии в торакальной хирургии.
43	Варикозное расширение вен нижних конечностей.
44	Острые тромботические и воспалительные поражения системы нижней полой вены.
45	Флебит, тромбофлебит.
46	Посттромбофлебитический синдром.
47	Острый тромбоз системы верхней полой вены.
48	Артериовенозные аневризмы.
49	Лимфадема, лимфангоит, лимфаденит.
50	Общие принципы организации хирургической помощи населению.
51	Амбулаторная консультативная помощь населению.
52	Организация хирургической помощи в условиях поликлиники.
53	Врачебно-экспертная комиссия, вопросы диспансеризации, социальной помощи инвалидам с заболеваниями хирургического профиля.
54	Особенности тактики при травмах магистральных сосудов, особенности оказания неотложной помощи. Критерии диагностики, принципы хирургического лечения.
55	Острая артериальная непроходимость. Критерии диагностики, принципы хирургического лечения.
56	Хроническая венозная недостаточность. Критерии диагностики, принципы хирургического лечения.
57	Особенности хирургической техники при операциях на сосудах.
58	Понятие о микрохирургии.
59	Нанотехнологии в хирургии.
60	Хирургия лимфатической системы.
61	Эндоскопические аппаратуры и инструментарий.
62	Эндоскопическое исследование. Виды.
63	Аппаратура и инструментарий для эндоскопической хирургии.
64	Принципы работы с эндохирургическим оборудованием.
65	Эндоскопическая хирургия органов брюшной полости.
66	Эндоскопическая хирургия панкреатодуоденальной зоны.
67	Эндоскопическая папиллосфинктеротомия.
68	Литотрипсия, литоэкстракция.
69	Лапароскопическая аппендэктомия и холецистэктомия.

132	Литотрипсия, литоэкстракция	Жалпы принциптері, эндоскопиялық хирургияны жүргізу көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, орындау техникасы, қауіптілігі, асқынулары, артықшылығы, кемшілігі, операциядан кейінгі кезеңде науқасты жүргізу ерекшеліктері.
133	Лапароскопиялық аппендэктомия және холецистэктомия	Жалпы принциптері, эндоскопиялық хирургияны жүргізу көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, орындау техникасы, қауіптілігі, асқынулары, артықшылығы, кемшілігі, операциядан кейінгі кезеңде науқасты жүргізу ерекшеліктері.
134	Асқазан мен ұлтабар ойықжара ауруының лапароскопиялық хирургиясы	Жалпы принциптері, эндоскопиялық хирургияны жүргізу көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, орындау техникасы, қауіптілігі, асқынулары, артықшылығы, кемшілігі, операциядан кейінгі кезеңде науқасты жүргізу ерекшеліктері.
135	Рефлюксэзофагит пен көкеттің өңештік тесігі жарығы кезіндегі лапароскопиялық хирургия	Жалпы принциптері, эндоскопиялық хирургияны жүргізу көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, орындау техникасы, қауіптілігі, асқынулары, артықшылығы, кемшілігі, операциядан кейінгі кезеңде науқасты жүргізу ерекшеліктері.
136	Лапароскопиялық герниопластика	Жалпы принциптері, эндоскопиялық хирургияны жүргізу көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері, орындау техникасы, қауіптілігі, асқынулары, артықшылығы, кемшілігі, операциядан кейінгі кезеңде науқасты жүргізу ерекшеліктері.
137	Лапароскопиялық хирургиялардың асқынулары және олардың алдын алу жолдары	Теріастылық және ішпердеалды эмфизамасы, үлкен шарбы эмфиземасы, ретрокарбокситонеум, ірі қантамырлар мен құрсақ қуысы ағзаларының зақымданулары және т.б.

3.3 Тыңдарманның өзіндік жұмысы (ТӨЖ) жоспарының үлгісі

№	ТӨЖ жоспары
1	Торакальды, қантамырлар, іріңді-инфекциялық, кардиохирургиялық, хирургиялық және урологиялық бөлімшелердің палаталарындағы науқастарға жетекшілік ету.
2	Медициналық құжаттамалармен танысу және ресімдеу.
3	Хирургиялық жіті патологиялары бар шұғыл науқастарды қабылдау және қабылдау бөлімшесінде жұмыс істеу.

4	Диагностикалық кабинетте жұмыс істеу.
5	Реанимация және интенсивті терапия бөлімшесінде жұмыс істеу.
6	Хирургиялық стационардың анестезиология мен реанимация бөлімшелерінде жұмыс істеу.
7	Емханада, ОДА (хирург кабинетінде) жұмыс істеу.
8	Операциялық бөлімшеде жұмыс істеу (операциялар кезінде көмектесу, өз бетінше операция істеу).
9	Таңу кабинеттерінде жұмыс істеу.
10	Клиникалық және патология-анатомиялық конференцияларға баяндамалар, презентациялар дайындау.
11	Басқа бөлімшелердің консилиумдері мен консультацияларына қатысу.
12	Хирургиялық стационарда кезекшілік ету.
13	Кітапхана мен ғаламторда жұмыс істеу.
14	Оқу-клиникалық орталықта жұмыс істеу.

4 Біліктілікті арттыру пәнінің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны

4.1 Дәрістердің тақырыптық жоспарының үлгісі

№	Тақырыбы	Мазмұны
Хирургиядағы өзекті мәселелер		
1	Хирургиядағы дәлелді медицина. Хирургиялық аурулар кезіндегі клиникалық фармакология мен фармакотерапияның мәселелері.	
2	Хирургиялық жіті патологиялар кезінде шұғыл жәрдем көрсету.	
3	Жиі кездесетін хирургиялық аурулардың этиологиясы, патогенезі, клиникасы, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық және консервативтік емін таңдау.	
4	Мезентериалдық қанайналымның жіті бұзылуы.	
5	Стационар жағдайында типтік, жиі кездесетін, диагностикадағы күрделі хирургиялық ауруларды операциядан кейін жүргізу принциптері.	
6	Хирургиялық жіті патологиялар кезіндегі (жіті аппендицит, жіті панкреатит, жіті холецистит) хирургтың тәсілі.	
7	Хирургиялық жіті патологиялар кезіндегі (ішектің жіті түйнелуі, асқазан-ішектен қан кету, ойықжара ауруының асқынулары, іштің ашық және жабық жарақаттары) хирургтың тәсілі.	

19	Перитонит, причины, классификация, этиология, патогенез, симптомы и лечения.
20	Повреждения и заболевания диафрагмы.
21	Повреждения и заболевания плевры и легких.
22	Тактика врача-хирурга при ранениях и заболеваниях сердечно-сосудистой системы.
23	Повреждения и заболевания брюшной стенки, брюшины и клетчатки забрюшинного пространства.
24	Острый аппендицит, клиника, лечение.
25	Повреждения и заболевания прямой кишки. Клинические проявления. Диагностика и дифференциальная диагностика, хирургические лечения.
26	Повреждения и заболевания поджелудочной железы. Клинические проявления. Диагностика, лечение.
27	Осложнение сахарного диабета. Причины возникновения и принципы лечения. Профилактика. Особенности диагностики и лечения диабетической стопы.
28	Желчно-каменная болезнь и острый холецистит. Диагностика, клиника, тактика, лечение.
29	Повреждения печени, желчного пузыря и внепеченочных путей. Диагностика, клиника, тактика, лечение.
30	Повреждения селезенки. Сосудистые заболевания селезенки, имеющие хирургическое значение.
31	Хирургические заболевания щитовидной железы. Методы диагностики.
32	Травмы органов грудной клетки. Основные виды, механизм, патогенетические аспекты.
33	Диагностический и тактический алгоритм при травмах органов грудной клетки.
34	Ушиб грудной клетки, переломы ребер, грудины, ключицы, лопатки.
35	Пневмоторакс. Классификация, патогенез, клиника, диагностика, первая помощь.
36	Диагностика закрытых травм груди с повреждением внутренних органов — разрыва легкого, контузии легкого, разрыва бронха.
37	Оказание экстренной помощи больным с пневмотораксами, гемотораксами, пиопневмотораксами.
38	Методы хирургического лечения открытых повреждений грудной клетки.
39	Методы хирургического лечения закрытых повреждений грудной клетки.
40	Особенности операций в торакальной хирургии. Предоперационная подготовка и послеоперационный период.

3	Особенности работы врача-хирурга в амбулаторно-поликлинических условиях.
4	Основы доказательной медицины в хирургии.
5	Заболевания сосудов, нервов и травмы верхней и нижней конечностей. Классификация. Диагностика.
6	Диагностика и удаление инородных тел глотки, наружного слухового прохода, полости носа.
7	Тактика врача-хирурга при ушибах, ранах, отморожениях и ожогах.
Хирургия в стационаре	
1	Клиника, диагностика, дифференциальная диагностика, методы хирургического и консервативного лечения типичных и редких, трудных в диагностическом плане хирургических заболеваний.
2	Современные принципы предоперационной подготовки экстренных и плановых хирургических больных.
3	Выбор методов лабораторной и инструментальной диагностики. Интерпретация полученных результатов.
4	Нанотехнологии в медицине и в хирургии.
5	Вопросы военно-полевой хирургии, особенности введения больных в военных условиях и при других чрезвычайных ситуациях.
6	Гнойно-воспалительные заболевания шеи.
7	Повреждения и заболевания грудной клетки.
8	Принципы организации помощи больным с гнойно-хирургической инфекцией. Санпин.
9	Гнойная инфекция в хирургии.
10	Гнойные воспаления кожи, подкожной клетчатки, забрюшинного пространства, флегмоны таза.
11	Гнойные заболевания кисти и стопы.
12	Остеомиелиты.
13	Гнойно-воспалительные заболевания молочной железы.
14	Острый абсцесс и гангрена легких.
15	Гнойно-воспалительные заболевания средостения.
16	Заболевания и травмы пищевода. Классификация. Диагностика.
17	Повреждения и заболевания желудка и двенадцатиперстной кишки. Классификация. Диагностика и дифференциальная диагностика. Оперативное лечение. Виды операций.
18	Кишечная непроходимость. Общая симптоматология, диагностика и лечения острой кишечной непроходимости.

8	Госпитальға дейінгі кезеңде хирургиялық жәрдем көрсетудің жалпы принциптері. Қазіргі жағдайлардағы стационардың орнын басатын технологиялар. Амбулаториялық хирургия орталығындағы жұмыстарды ұйымдастыру. ОДА жағдайындағы хирургтың жұмысы.
9	Проктологиялық жіті аурулар (тік ішектен қан кету, анус сызаты, жіті парапроктит, геморроидальдық түйіндердің тромбозы) кезіндегі хирург тәсілі.
10	Урологиялық жіті патологиялар (бүйректің шаншуы, зәрдің жіті тоқтауы, макрогематурия) кезіндегі хирург тәсілі.
11	Анестезиология, реанимация және интенсивті терапия бөлімшелерін ұйымдастыру және олардың жұмысы.
12	Операцияға дейінгі кезеңдегі, операция уақытындағы және операциядан кейінгі кезеңдегі инфузиялық терапия, парентералды тамактандыру.
13	Ағзалар мен жүйелердің даму ақаулары, нәрестелер хирургиясы.
14	Балалар хирургиясындағы саралау диагностикасының синдромалды принциптері.
15	Дәлелді медицина тұрғысынан іш қуысы ағзаларының хирургиялық ауруларын зерттеудің диагностикалық әдістері.

4.2 Практикалық сабақтардың тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны

№	Тақырыбы	Мазмұны
1	Жіті аппендицит	Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық емі. Жасөспірімдердегі, жүкті әйелдердегі және егде жастағы адамдардағы ерекшеліктері.
2	Жіті панкреатит	Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі, хирургиялық ем көрсетімдері мен түрлері.
3	Жіті холецистит	Этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі, хирургиялық ем көрсетімдері мен түрлері.
4	Ішектің жіті түйнелісі	Этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі, хирургиялық ем көрсетімдері мен түрлері.
5	Перитонит	Этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық емі. Детоксикацияның эстрокорпоралдық әдісі. Бағдарламалық лапароскопиялық

		санация көр-сетімдері. Абдоминалды сепсис туралы ұғым.
6	Асқазан мен ұлтабар ойықжара ауруларының хирургиялық асқынулары	Этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық ем көрсетімдері. Операция әдістерін таңдау.
7	Асқазан-ішектен қан кету	Этиологиясы, патогенезі, жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық ем көрсетімдері. Операция әдістерін таңдау. Геморрагиялық шокты емдеу. Гемотрансфузия көрсетімдері.
8	Іш жарақаты	Жарақат механизмі, жіктемесі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық ем көрсетімдері. Диагностикалық лапароскопия көрсетімдері.
9	ЖДА жағдайындағы хирургтың жұмысы. Амбулаториялық практикада жиі кездесетін аурулар	Жұмсақ тіндер абсцессі, фурункул, карбункул, күбірткелер, кіріп кеткен тырнақ. Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық емі.
10	Жіті флеботромбоз, тромбофлебит	Этиологиясы, жіктемесі, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық емі.
11	Жұмсақ тіндердің ірінді-қабынулық аурулары	Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық емі.
12	Несептас аурулары	Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық емі.
13	Несеп-жыныс жүйесінің жіті аурулары мен шұғыл жағдайлары кезіндегі хирург-дәрігердің тәсілі	Бүйректің шаншуы, бүйрек функциясының жіті жеткіліксіздігі, жіті пиелонефрит, зәрдің жіті тоқтап қалуы, гематурия: жіктемесі, этиологиясы, патогенезі, диагностикасы, саралау диагностикасы, емі.
14	Қуықастыбез аурулары	Этиологиясы, жіктемесі, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық емі.
15	Тікішек аурулары	Геморрой. Жіті және созылмалы парапроктит (тікішек жыланкөзі). Анус сызаты. Этиологиясы,

2 Распределение часов дисциплины

Переподготовка для специалистов с предшествующим уровнем образования и стажем работы по специальностям хирургического профиля

Дисциплина	Аудиторные часы			СРС
	всего	лекции	практические занятия	
Хирургия в стационаре	432	72	360	216
Амбулаторно-поликлиническая хирургия	36	6	30	18
Итого	468	78	390	234

Переподготовка для специалистов с предшествующим уровнем образования и стажем работы по специальностям нехирургического профиля

Дисциплина	Аудиторные часы			СРС
	всего	лекции	практические занятия	
Хирургия в стационаре	504	84	420	252
Амбулаторно-поликлиническая хирургия	72	12	60	36
Итого	576	96	480	288

Повышение квалификации

Тематика	Аудиторные часы			СРС
	всего	лекции	практические занятия	
Актуальные проблемы хирургии	72	12	60	36

3 Примерный тематический план и содержание дисциплин переподготовки

3.1 Примерный тематический план лекций

№	Тема	Содержание
Амбулаторно-поликлиническая хирургия		
1	Организация работы хирургического стационара.	
2	Общие принципы организации оказания хирургической помощи населению Республики Казахстан на догоспитальном этапе.	

- грыжесечение, грыжепластика;
- геморроидэктомия;
- операции при острых и хронических парапроктитах;
- флебэктомии;
- новокаиновые блокады (паравертебральные, вагосимпатическая, паранефральная, межреберная и т.д.);
- ректороманоскопия;
- плевральная пункция и дренирование плевральной полости;
- первичная хирургическая обработка ран;
- амбулаторные операции (удаление атером, гигром, дермоидных кист, липом);
- ушивание перфоративной язвы желудка и двенадцатиперстной кишки, ран кишечника и желудка;
- резекция кишечника, наложение кишечного шва;
- гемиколэктомия;
- ушивание ран печени;
- операции при эхинококкозе печени;
- резекция печени;
- торактомия, ушивание ран легкого, плевры, диафрагмы, сердца;
- лапаротомия, блокада корня брыжейки;
- иссечение язвы. Ваготомия;
- резекция желудка, гастротомия, гастростомия;
- холецистэктомия;
- дренирование холедоха;
- наложение билиодигестивных анастомозов;
- операции при кистах и свищах поджелудочной железы;
- резекция поджелудочной железы;
- абдоминизация поджелудочной железы;
- лапароскопия;
- лапароскопическая холецистэктомия;
- лапароскопическая аппендэктомия;
- лапароскопическое ушивание перфоративной язвы;
- лапароскопическое дренирование брюшной полости;
- эпинефрэктомия;
- резекция щитовидной железы;
- ФГДС, взятие биопсии;
- бронхоскопия;
- колоноскопия, взятие биопсии;
- удаление инородных тел из пищевода, желудка и прямой кишки.

		патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық емі.
16	Халыққа хирургиялық жәрдем ұйымдастырудың жалпы принциптері	Хирургиялық стационарды, хирургиялық бөлімшелерді, таңу бөлмесін, операциялық блокты ұйымдастыру. ҚР хирургиялық аурулар диагностикасының және емінің хаттамалары.
17	Халыққа анестезиологиялық және реанимациялық жәрдемді ұйымдастыру	Анестезиология, реанимация және интенсивті терапия бөлімшелерін ұйымдастыру және олардың жұмысы. Анестезиология мен реанимациядағы дәлелді медицина. Анестезиология, реанимация және интенсивті терапия бөлімшелерінің дәрі-дәрмектері.
18	Наркоз	Наркоздардың және наркологиялық дәрілік заттардың жіктелуі. Наркозға дайындық. Премедикация, оның мақсаты мен дәрілік заттары. Наркозды жүргізуге арналған аппаратуралар. Анестетиктердің түрлері. Өткізгіштік анестезия.
19	Кеңірдек интубациясы	Интубацияның түрлері. Ларингоскопия. Интубациялық түтіктер. Кеңірдек интубациясын жүргізу техникасы.
20	Инфузиялық терапия, парентералдық тамақтандыру	Инфузиялық ерітінділердің жіктелуі. Жүргізу көрсетімдері мен қарсы көрсетімдері. Өртүрлі патологиялық жағдайлар кезінде әртүрлі топтағы науқастардағы жүргізу ерекшеліктері.
21	Кейбір шұғыл синдромдарда қолданылатын интенсивті терапия	Шок. Қан кету. Жіті тыныс алу жеткіліксіздігі. Жүрек-қан тамырдың жіті жеткіліксіздігі.
22	Балаларға көрсетілетін хирургиялық жәрдемді ұйымдастырудың жалпы принциптері	Балалар хирургиялық стационарын, хирургиялық бөлімшелерін, таңу бөлмесін, операциялық блогын ұйымдастыру. ҚР балалар хирургиялық аурулары диагностикасының және емінің хаттамалары. Балалар хирургиясындағы дәлелді медицина.
23	Балалар шұғыл хирургиясы	Жіті аппендицит. Гиршпрунг ауруы. Ішектің жіті түйнелуі. Балалардағы құрсақ қуысы ағзалары жіті хирургиялық ауруларының клиникалық және диагностикалық ерекшеліктері.
24	Жұмсақ тіндердің іріңді-қабынулық аурулары	Фурункул, карбункул, абсцесс, флегмона, күбіртке. Этиологиясы, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық емі.

25	Балалардағы остеомиялит	Этиологиясы, жіктелімі, патогенезі, клиникалық көріністері, диагностикасы, саралау диагностикасы, хирургиялық емі.
26	Ұршықтың туа біткен шығуы	Ерте диагностикасы және емдеудің функциялық әдістері. Алдын-алу. Диспансерлеу.
27	Іш қуысы ағзаларының эндоскопиялық хирургиясы	Асқорыту жолының эндоскопиялық хирургиясы, панкреатохолангиография, эндоскопиялық папилосфинктеротомия, лапароскопиялық аппендэктомия, холецистэктомия, ваготомия, герниопластика, асқазан мен ұлтабардың лапароскопиялық хирургиясы, асқазан мен ұлтабардың тесілген ойықжара аурулары, рефлюксэзофагит, көкөттің өңештік тесігінің жарықтары кезіндегі лапароскопиялық хирургия.

4.3 Тыңдарманның өзіндік жұмысы жоспарының (ТӨЖ) үлгісі

1	Палаталардағы және қабылдауда болған науқастарға жетекшілік ету.
2	Медициналық құжаттамаларды жүргізу.
3	Құрсақ қуысы ағзаларының УДЗ мәліметтерін түсіндіру.
4	Операциялық әрекеттерге қатысу: аппендэктомия, жарықты тігу, жарықты жамау, геморроидэктомия, жіті және созылмалы парапроктиттер кезінде, жарақаттарды АХӨ.
5	Цистостомия, қуыққа пункция жасау.
6	Бауыр кисталарын алып тастау операциясына көмекшілік ету
7	Ұйқыбез ісігін алып тастау операциясына көмекшілік ету.
8	Лапароскопиялық әдіспен аппендиксті алып тастау операциясына көмекшілік ету.
9	Жарық кезіндегі лапароскопиялық операцияларға көмекшілік ету (шап, сан, кіндік).
10	Асқазан немесе ішек резекциясы операцияларына көмекшілік ету.
11	Өңеш қуысындағы бөгде заттарды алып тастау операциясына көмекшілік ету.
12	Клиникалық және патология-анатомиялық конференцияларға баяндамалар, презентациялар дайындау.
13	Ішкі жарақаттанған науқастың жарақатын таңу.
14	Басқа бөлімшелердің консилиумдері мен консультацияларына қатысу.
15	Бөлімшелер мен қабылдау бөлімінде кезекшілік ету.
16	Кітапханалар мен ғаламторда жұмыс істеу.

жениях, острых экзогенных отравлениях, инфекционных заболеваниях, острых заболеваниях и травмах в урологии;

уметь:

- назначать необходимые инструментальные и лабораторные методы обследования больных, согласно протоколам;
- интерпретировать данные эндоскопических, рентгенологических и ультразвуковых методов исследования, МРТ, КТ;
- интерпретировать результаты лабораторных методов исследования;
- проводить дифференциальную диагностику, обосновать клинический диагноз, назначать адекватную терапию согласно протоколам, определять объем и последовательность реанимационных мероприятий, оказывать необходимую экстренную помощь;
- выявлять экстренные хирургические заболевания угрожающие жизни пациента в условиях приемного отделения и на до госпитальном этапе;
- проводить адекватную предоперационную подготовку и послеоперационное ведение больных;
- определять показания и противопоказания к экстренным оперативным вмешательствам;
- показания и противопоказания к гемотрансфузии, правила проведения, симптоматику гемотрансфузионных осложнений и методы их лечения;
- проводить диспансеризацию здоровых и больных;
- проводить эпидемиологический контроль отделения и пищеблока;
- грамотно производить обзор специализированной литературы, осваивать оригинальные методы исследований, разрабатывать клинический материал по научным тематикам;
- организовать и применять лечебное питание хирургическим больным;
- определять показания и противопоказания к экстренным оперативным вмешательствам;
- определять показания и противопоказания к гемотрансфузии, правила проведения, симптоматику гемотрансфузионных осложнений и методы их лечения;
- проводить эпидемиологический контроль отделения и пищеблока;
- грамотно производить обзор специализированной литературы, осваивать оригинальные методы исследований, разрабатывать клинический материал по научным тематикам;
- оформлять медицинскую документацию, предусмотренную законодательством по здравоохранению;

Владеть навыками

специальные навыки:

- вскрытие фурункулов, карбункулов, абсцессов, панарициев;
- ампутации конечностей;
- аппендэктомия;

1 Пояснительная записка

Введение

Основным требованием к врачу-хирургу является оказание высококвалифицированной медицинской помощи больным на основе теоретических знаний и практических навыков и умений в зависимости от занимаемой должности и профиля учреждения, в котором работает врач.

Последипломное образование врача по хирургии включает в себя переподготовку и циклы повышения квалификации. Настоящая типовая программа содержит все виды последипломного обучения врача по хирургии. В ней представлен весь объем теории и практики по специальности.

Цель дисциплины: подготовка квалифицированного специалиста для последующей работы в качестве врача-хирурга.

Задачи дисциплины:

- углубленное освоение теоретических вопросов общей хирургии;
- совершенствование практических навыков по современным принципам диагностики, интерпретации полученных результатов обследования с позиции доказательной медицины, методам предоперационной подготовки и способам проведения оперативных вмешательств, в том числе – хирургических операций;
- самостоятельного осуществления квалифицированной врачебной помощи при различных состояниях и заболеваниях, требующих хирургического вмешательства.

Конечные результаты обучения

Слушатель должен знать:

- общих вопросов организации хирургической помощи в республике, работу больнично-поликлинических учреждений, организацию работы скорой неотложной помощи;
- этиологии, патогенеза, клинической симптоматики основных хирургических заболеваний, их профилактику, диагностику и принципы лечения, клиническую симптоматику пограничных состояний в хирургической клинике;
- основы диагностики и экстренной помощи при неотложных состояниях, при хирургических заболеваниях, травмах;
- основы реаниматологии: основные методы реанимации при внезапной остановке кровообращения, острой дыхательной недостаточности, аллергических, коматозных состояниях, при переохлаждении, утоплении, электротравме;
- основы общей анестезии, применяемой на догоспитальном этапе;
- основы диагностики и неотложной помощи при острых заболеваниях и травмах органов брюшной полости, опорно-двигательного аппарата, нервной системы, при острых заболеваниях и травмах уха, горла и носа, глаза, термических пора-

5 Оқу және оқыту әдістері

Дәрістер: шолу, проблемалық.

Семинарлар мен практикалық сабақтар: емдік-профилактикалық ұйымдардың әртүрлі бөлімшелерінде жұмыс істеу, дәрігерлік палаталарды аралауға қатысу, тақырыптық науқастарды талдау, шағын топтарда жұмыс істеу, пікірталастар, презентациялар, кері байланыс, ғылыми-практикалық конференцияларды ұйымдастыру.

Тыңдарманның өзіндік жұмысы (ТӨЖ): науқастарға жетекшілік ету, емдік-профилактикалық ұйымдардың әртүрлі бөлімшелерінде жұмыс істеу, ғылыми-оқу әдебиеттерімен және бақылау-өлшеу құралдарымен жұмыс істеу, презентация дайындау, оқу-клиникалық орталықта фантом мен муляждарда машықтарды бекіту, портфолио калыптастыру.

6 Клиникалық база

Стационардың хирургиялық бөлімшелері, АМСЖ ұйымдастыру (хирургиялық бейін дәрігер кабинеті).

Орыс тіліндегі

негізгі:

1. Гостищев В.К. Общая хирургия: учебник. + СД. - 4е изд. Перераб. и доп. – М., 2006. - 832 с.
2. Петров С.В. Общая хирургия: учебник. + СД. 3-е изд. – М., 2007. - 768 с.
3. Хирургические болезни: учебник / под ред. М.И. Кузин.-3-е изд., перераб. и доп. – М., 2005.
4. Хирургические болезни. Учебник в 2-х томах-CD ROM/ Под ред. В.С. Савельева, А.И. Кирненко. – М, РЭОТАР-медиа, 2006. Т1 - 608 с, Т2 - 400 с.
5. Госпитальная хирургия (руководство для врачей интернов)/ Под ред. Л.Н. Бисикова, В.М. Трофимова. – СПб: Лань, 2003. - 896 с.
6. Блажитко Е.М. Амбулаторно-поликлиническая хирургия: руководство для врачей, преподавателей и студентов. – Новосибирск.: Наука, 2001.
7. Основы хирургии: учебное пособие/пер. С англ. языка. – М., 2008. - 1000 с.

қосымша:

1. Абисатов Х.А. Клиническая онкология. В 2-х т. – Алматы: Арыс. Т.2. - 2007. - 608 с.: ил.
2. Алиев М.А., Воронов С.А., Джакупов Д.А. Экстренная хирургия: Краткое практ. рук-во. – Алматы: Медицина баспасы, 2001, - 191 с.
3. Атлас детской гнойной хирургии (для п/о)/ под ред. А.Ф. Дронова, А.Н. Смирнова, – М., 2007. - 304 с.
4. Белоусов Ю.Б., Кукес В.Г. Клиническая фармакология: Национальное Руководство/ Гэотар Медиа. - 2009. - 976 с.
5. Госпитальная хирургия: практикум./ Под ред. А. Игнашова, Н. Путова. – СПб.: Питер, 2003. – 800 с.
6. Гостищев В. К. Инфекции в хирургии: Руководство для врачей/ – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2007. - 768 с.: ил.
7. Гостищев В.К. Руководство к практическим занятиям по общей хирургии (на английском языке): учебное пособие. – М., - 2007. - 224 с.
8. Гришин И.Н., Подгайский В.Н., Старосветская И.С. Варикоз и варикозная болезнь нижних конечностей. Высшая школа, 2005. - 253 с.
9. Гуляев А.Е., Лохвицкий С.В., Ширинский В.Г. Антимикробная профилактика в хирургии. – Москва: Триада-Х, 2002.
10. Ерюхин И.А., Гельфанд Б.Р., Шляпников С.А. Хирургические инфекции. Изд-во: Питер, 2003 г. 864 с. Завада В.Н., Гиан Ю.М., Алексеев С.А. Хирургический сепсис. – Минск. Учебное пособие, 2003. – 237 с.
11. Золингер З. Атлас хирургических операций. – М.: Медицина, 2000.
12. Кавалерский Г.М. Травматология и ортопедия: Учебник для медвузов. – М.: Академия, 2008. - 624 с. 2 из.
13. Клиническая онкология. Избранные лекции.- Вельшер А.З. – Москва, 2009.

1. Пояснительная записка	44
2. Распределение часов дисциплины	47
3. Примерный тематический план и содержание дисциплин переподготовки	47
4. Примерный тематический план и содержание дисциплин повышения квалификации.	70
5. Методы обучения и преподавания	74
6. Клиническая база	74
7. Список рекомендуемой литературы.	75

Настоящая типовая программа не может быть тиражирована и распространена без разрешения Министерства здравоохранения Республики Казахстан.

ПРЕДИСЛОВИЕ

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Республиканским центром инновационных технологий медицинского образования и науки.

2 ВВЕДЕНА ВПЕРВЫЕ.

3 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА разработана в соответствии с государственным стандартом дополнительного образования 2009 г. по специальности «Общая хирургия».

4 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА утверждена приказом и.о. Министра здравоохранения РК № 916 от 23 ноября 2010 г.

14. Корнилов Н. Травматология и ортопедия: учеб. – С-Петербург, 2001.
15. Курс лекций по оперативной хирургии: учебное пособие. – М., 2009. - 288 с.
16. Лучевая диагностика. - под. Ред. Труфанова Г.Е., том 1.- ГЭОТАР – МЕДИА, 2007.
17. Медицинская рентгенология и радиология.- Линденбратен Л.Д. – М. Медицина, 2000.
18. Наглядная хирургия /пер. с англ. языка под ред. Н.Н. Крылова. – М., 2008. - 118 с.: ил.
19. Оперативная хирургия детского возраста: учебник /под ред. Ю.Ф. Исакова. – М., 2009. - 800 с.
20. Руководство по неотложной хирургии органов брюшной полости./Под ред. В.С. Савельева. – М: Трида-Х, - 2004. - 640 с.
21. Семенов Г.М. Современный хирургический инструментарий. – СПб.: Питер, 2006. – 352 с.
22. Соколов А. Г. Сосудистая хирургия и ангиология. М.: Феникс. – Учебное пособие, 2006, 176 с.
23. Юмашев Г.С. Травматология и ортопедия. – М., «Медицина» 1977.
24. Федоров В.Д., Светухин А. М. Избранный курс лекций по гнойной хирургии. – М.: Миклош, 2005. – 365 с.

Мемлекеттік тілдегі

негізгі:

1. Дұрманов Қ.Д. Жалпы хирургия: оқулық. – Алматы. 2006.
2. Ибадильдин А.С. Іш қуысының жедел хирургиясы: оқу құралы. 2000.
3. Ибадильдин А.С. Хирургиялық аурулар. Іш қуысының жедел хирургиясы: оқулық. – А., 2004.
4. Апсатаров Е. А., Алмағамбетов А., Ибадильдин А.С. Хирургиялық аурулар. – Алматы, «Санат», 1997. – 336 бет.
5. Сексенбаев Д.С. Хирургиялық аурулар. 2009.
6. Нұрмаков А.Ж. Хирургиялық аурулар. 2006.

қосымша:

1. Баширов А.Б., Лохвицкий С.В. Хирургиялық, жедел кеме керсетілетін іш аурулары. – Қарағанды, 1992. - 158 бет.
2. Баширов А.Б. Госпиталдық хирургия. 1-2 том. – Қарағанды, 1994.
3. Медициналық рентген диагностикасы. - Өсер С.К. – Алматы. 1997.
4. Сәулелік диагностика.- том 1,2. - Хамзин Ә. – Алматы, 2001.
5. Садырбаев К.С. Травматология және ортопедия: оқулық. - Қарағанды 1997.
6. Дюсембаев А. А., Ормантаев К. С. с соавт. «Балалар хирургиясы» /Редакциялық басқаруымен шығарылған. Алматы – 2008. - Оқулық. – Семей, 2008. - 670 бет;
7. Алиакпаров М.А., Садырбаев К.С. Травматология және ортопедия. – Қарағанды. Полиграфия, 1994. 323 б.
8. Мәмбеталин Е.С. Урология: оқулық. – Алматы. 2006.
9. Алчинбаев М.К. Урология: оқулық. – Алматы. 2006.

Министерство здравоохранения Республики Казахстан

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Специальность:

ОБЩАЯ ХИРУРГИЯ

**(торакальная, абдоминальная,
трансплантология, колопроктология)**

Астана 2010